

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний лінгвістичний університет

Кафедра китайської філології

Кваліфікаційна робота магістра з
китайської філології
на тему:

**ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КАТЕГОРІЇ ВВІЧЛИВОСТІ У СУЧАСНІЙ
КИТАЙСЬКІЙ МОВІ**

Студентки групи Мкит 53-22
факультету східної та слов'янської філології
денної форми навчання
Освітньої програми
Східна філологія: китайська мова і література,
переклад, методика навчання
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.065 Східні мови та
літератури (переклад включно),
перша – китайська

Яловенко Анастасії Сергіївни

Науковий керівник:
канд. філол. наук, доц. Малинюк І. В.

Допущена до захисту
«___» _____ 2023 року
Завідувач кафедри

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

(підпис) Любимова Ю.С.
(ПІБ)

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ВИВЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ ВВІЧЛИВОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ТА СХІДНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ.....	7
1.1 Актуалізація проблеми вивчення категорії ввічливості у європейській лінгвістиці	7
1.2 Актуалізація проблеми вивчення категорії ввічливості у китайській лінгвістиці	13
1.3 Специфіка вивчення категорії ввічливості у сучасній китайській мові.....	16
Висновки до Розділу 1	21
РОЗДІЛ 2 МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КАТЕГОРІЇ ВВІЧЛИВОСТІ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ.....	25
2.1. Специфіка сучасних аспектів дослідження вербалізації категорії ввічливості у сучасній китайській лінгвістиці	25
2.2. Комплексна методика дослідження вербалізації категорії ввічливості у сучасній китайській лінгвістиці	34
Висновки до 2 Розділу	40
РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КАТЕГОРІЇ ВВІЧЛИВОСТІ.....	42
В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ	42
3.1 Ввічливість у ситуаціях неформального спілкування.....	42
3.2 Ввічливість у ситуаціях формального спілкування	61
3.3 Ввічливі звертання як прояв поваги при спілкуванні в сучасній китайській мові	76
Висновки до 3 Розділу	86

ВИСНОВКИ.....	88
摘要.....	92
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	94

ВСТУП

Кваліфікаційна робота присвячена вивченню засобів вербалізації категорії ввічливості у сучасній китайській лінгвістиці.

Сучасна китайська лінгвістика продовжує досліджувати проблему вивчення засобів вербалізації категорії ввічливості у сучасній китайській мові.

Міжособистісне спілкування є однією з найважливіших частин людського життя. Для здійснення вдалого спілкування слід дотримуватися певних норм поведінки та знання етикету спілкування. Основу етикету спілкування становить ввічливість. “Ввічливість (також чемність, гречність) — дотримання правил етикету, уважності та люб'язності до оточуючих людей. Під ввічливістю зазвичай розуміють вміння шанобливо і тактовно спілкуватися з людьми, готовність знайти компроміс і вислухати протилежні точки зору. Ввічливість вважається вираженням хороших манер і знання етикету.” (*Словник української мови: в 11 томах*, 1970, с.304).

Ввічливість є ключем до успішного спілкування та є однією з найважливіших комунікативних категорій, які опосередковують вербальну та невербальну взаємодію.

Особливості використання категорії ввічливості в китайській мові спричинені різними чинниками: лінгвістичними, соціальними, культурними, тощо. Категорія ввічливості відіграє надзвичайно важливу роль в побудові успішної комунікації, тому категорія ввічливості є невіддільною частиною всіх лінгвокультур.

Вивчення категорії ввічливості та засобів її вербалізації є важливою темою для вивчення багатьма вченими: Е. Гоффманом, С. Левінсоном, П. Брауном, Дж. Лічем, Р. Лакофф, Г. Г. Почепцов, В. І. Карасиком, Ю.М. Лотман, А. С. Гафарова, та іншими.

Актуальність теми роботи полягає в її спрямованості на вивчення засобів вираження категорії ввічливості в сучасній китайській мові. Актуальність теми дослідження підсилюється ще й необхідністю розроблення нового підходу до визначення засобів вираження категорії ввічливості в сучасній китайській мові, адже з кожним роком інтерес до правильного використання слів ввічливості в повсякденному спілкуванні, діловому спілкуванні, особистісному спілкуванні тощо

зростає. Саме тому ефективність використання ввічливих слів залежить від ступеня володіння мовними засобами категорії ввічливості.

Метою роботи є встановлення особливостей використання засобів вираження категорії ввічливості у ситуаціях неформального та формального спілкування.

Поставлена мета передбачає вирішення таких **завдань**:

– критично проаналізувати наукову літературу і сформулювати теоретичні положення роботи для вивчення засобів вираження категорії ввічливості в сучасній китайській мові;

– розробити комплексну методику дослідження засобів вираження категорії ввічливості в китайській мові.

– дослідити функціонування засобів вираження категорії ввічливості в китайській мові;

– проаналізувати функціональні особливості категорії ввічливості китайської мови в ситуаціях неформального та формального спілкування.

– проаналізувати особливості функціонування різних формул мовленнєвого етикету в діловому спілкуванні в різних мовних ситуаціях і виявити особливості лінгвістичних засобів їх вираження в китайській мові.

Об'єкт дослідження – категорія ввічливості в сучасній китайській мові.

Предмет дослідження – засоби вербалізації категорії ввічливості сучасної китайської мови в ситуаціях неформального та формального спілкування.

Фактичний матеріал роботи становлять 20 текстових повідомлень новин загальним обсягом понад 10000 ієрогліфів, опубліковані на найбільш відвідуваних китайських інтернет-сайтах: Xinhuanet.com, ChinaPictorial.cn, People.com.cn, ChinaDaily.com, China.com.cn., тощо.

Специфіка теми, завдань і матеріалу роботи зумовили комплексний підхід до вибору **методів і прийомів дослідження**. Основними методами, застосованими в роботі, постають загальнонаукові методи: спостереження, зіставлення, узагальнення, опису й систематизації – для аналізу та інвентаризації фактичного матеріалу; власне лінгвістичні методи – лінгвістичного спостереження, опису, дистрибуції – для

інтерпретації та систематизації засобів вербалізації категорії ввічливості в сучасній китайській мові.

Наукова новизна полягає у тому, що в роботі вперше представлено новий підхід для встановлення системного аналізу функціонування основних засобів вербалізації категорії ввічливості, виокремлено та схарактеризовано засоби вираження категорії ввічливості в сучасній китайській мові на матеріалі повсякденних ситуацій та ввічливих розмов.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості їхнього застосування під час укладання методичних матеріалів до навчальних дисциплін: “Китайська мова”, “Стилістика китайської мови”, “Теоретична граматики китайської мови”, “Лексикологія китайської мови”, “Лінгвокультурологія”, “Основи дипломатичного перекладу”, “Основи сучасного китайськомовного етикету”, тощо.

Апробація результатів дослідження. Апробація основних положень та результатів дослідження здійснена в доповіді на тему “Особливості вербалізації категорії ввічливості в сучасній китайській мові” на Міжнародній студентській науково-практичній конференції “Ad orbem per linguas – До світу через мови” (Київ, 2023).

Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг роботи – 99 сторінок, використаних джерел – 70 .

РОЗДІЛ 1 ВИВЧЕННЯ КАТЕГОРІЇ ВВІЧЛИВОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ТА СХІДНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Культура – це невід’ємна частина людського спілкування. Основу будь-якої культури становить ввічливість. Ввічливість – це загальновизнана соціальна норма, необхідна не тільки для створення та підтримки гармонійного спілкування, а й для побудови освіченого та вихованого суспільства, в якому необхідно дотримуватися загальноприйнятих норм поведінки. Бути вихованим означає знати та дотримуватися основних норм та правил ввічливого етикету.

1.1 Актуалізація проблеми вивчення категорії ввічливості у європейській лінгвістиці

В сучасних лінгвістичних дослідженнях, особливо в прагматиці, категорія ввічливості визначається як набір дискурсивних стратегій або моделей, встановлених деякими комунікантами як стандарти для них самих або як стандарти для них іншими, а також визначена норма поведінки, соціально детермінована, вербально та невербально, у визначеному соціальному середовищі.

Категорія ввічливості – це комплекс певних мовних маркерів, які відіграють важливу роль у формуванні ввічливості та правильному її використанню. До таких мовних маркерів відносяться: набір знаків, а саме мовних кліше, сталих виразів і стереотипних висловів. Також надзвичайно важливим аспектом при вживанні категорії ввічливості є граматичне, синтаксичне, лексичне, орфографічне та фонетичне оформлення.

Ввічливість – це складне соціокультурне явище. Ввічливість тісно переплетена з загальними та основними принципами соціокультурної організації суспільства та міжособистісними відносинами, які з’являються між учасниками розмови. Поняття ввічливості також визначається сукупністю певних соціально-

культурних цінностей, які використовують співрозмовники для побудови успішної комунікації.

Ввічливість є головною умовою для здійснення успішної комунікації, яка зосереджена на вмінні співрозмовників досягти максимальної ефективності під час спілкування.

“Сучасний словник з етики” подає таку характеристику ввічливості: “Ввічливість – це форма взаємин між людьми, що виявляється в уважності, доброзичливості, бажанні добра іншій людині, в коректності, люб'язності, делікатності і такті, в готовності зробити послугу тому, хто цього потребує; риса характеру, моральна якість людини, що характеризує поведінку особи, для якої повага до людей стала повсякденною нормою і звичним способом поводження з оточуючими. Під ввічливістю зазвичай розуміють уміння і звичку шанобливо і тактовно спілкуватися з людьми, готовність вислухати протилежну сторону і знайти компроміс.” (Тофтул, 2014, с. 70) .

А. Безносова зазначає: “Категорія ввічливості – це функціонально-семантична категорія, план змісту якої визначають семантичні компоненти ввічливого спілкування (повага, доброзичливість до співрозмовника, паритетність комунікантів тощо), а план вираження – різнорівневі мовні одиниці, що служать для її репрезентації” (Безноса, 2008, с.177).

Е. Гофман у своїх працях зазначає, що з погляду соціології та соціолінгвістики, ввічливість асоціюється з особою (Goffman, 1955; Goffman, 1967). Також Е. Гофман стверджує: “кожна людина знаходиться у живе у світі соціальних контактів, в яких вона знаходиться або віч-на-віч, або опосередковано з іншими учасниками. У кожному з цих контактів прагне зайняти позицію, яку іноді називають “лінією”, тобто схемою вербальних і невербальних дій, з допомогою яких він висловлює своє бачення ситуації і через це оцінку учасників, передусім себе. Незалежно від того, чи має намір людина зайняти якусь позицію, вона вважатиме, що фактично вже зайняла її.” (Goffman, 1955, с. 213).

У своїх роботах Е. Гофман досліджує термін “обличчя(face)”, який на його думку широко використовується людьми для побудови ввічливого спілкування. Він

зазначає: “Термін “обличчя” можна визначити як позитивну соціальну цінність, яку людина фактично заявляє про себе відповідно до тієї лінії, яку, на думку інших, вона зайняла під час конкретного контакту. “ (Goffman, 1955, с. 213).

У більшості країн, незважаючи на різні традиції, вірування та погляди, люди в суспільстві використовують терміни “зберегти обличчя” та “втратити обличчя”. В більшості випадків вираз “втратити обличчя” вживається, коли співрозмовник відчуває, що він не у своїй тарілці, тобто відчувається надзвичайно некомфортно та, можливо, навіть розуміє, що певна ситуація, або ж розмова, виходить з під його власного контролю.

В той же час, вираз “зберегти обличчя”, можна трактувати як ситуацію в якій людина відчуває себе комфортно, не втрачає своєї гідності та не викликає конфлікту своїми словами та вчинками.

Е. Гофман також зазначає, що якщо дослідити термінологію в китайській мові, то там також буде використовуватися певний термін пов’язаний з теорією Гофмана про “обличчя”. Згідно з китайською термінологією термін “втратити обличчя” означає – зробити так, щоб інший зайняв кращу позицію, ніж він міг би зайняти в іншому випадку. (Goffman, 1955, с. 213).

Е. Гофман у своїй роботі “On Face-Work: An Analysis of Ritual Elements in Social Interaction” наголошує на тому, що якщо людина приймає образ, який їй нав’язало суспільство, то така людина потрібна докласти надзвичайно багато зусиль, щоб втримати та зберегти своє обличчя. В залежності від суспільства, яке оточуватиме цю людину, їй потрібно буде по різному проявляти себе: відмовлятися від одних, звичних їй дій та поведінки, та дотримуватися інших, робити речі, які людині не подобаються. Все це потрібно для того, що зберегти своє обличчя перед іншими людьми та зберегти обличчя свої співбесідників.

Поняття “обличчя” визначається як позитивна соціальна цінність, яку індивід фактично виражає щодо своєї особистості відповідно до сприйнятої іншими соціальної позиції, яку він займає під час конкретного контакту.

Обличчя, на думку Гофмана, – це позитивний образ чи враження, яке ви хочете зробити на оточуючих у процесі соціальної взаємодії; при цьому образ, який ви хочете, щоб люди побачили, може змінюватись в залежності від контексту. (Lee, 2020, с.1).

У своїх працях П. Браун і С. Левінсон продовжують думку Гофмана, та розглядають ввічливість як “збереження обличчя”, яке, на їхню думку, є найважливішою соціальною цінністю, своєрідним соціальним іміджем, про збереження якого піклується кожен член суспільства. (Brown&Levinson, 1987, с.30). Під час комунікації кожен з співрозмовників прагне “зберегти своє обличчя”, хоча це і не є метою їх спілкування. “Збереження обличчя” – це певна умова, яка не є чітко усвідомленою, проте без цієї умови успішне здійснення комунікації неможливе.

П. Браун і С. Левінсон запропонували розглядати поняття “соціальне обличчя”, як концепцію позитивної та негативної ввічливості. На думку вчених, концепція позитивної та негативної ввічливості допоможе зберегти та підтримати стосунки між людьми та допоможе уникнути дій, що будуть загрожувати “втраті обличчя”.

Позитивна ввічливість, на думку П. Брауна і С. Левінсона пов’язується з мовним вираженням солідарності, включенням співрозмовника та інших в одну групу з мовцем, а негативна – із самообмеженням мовця, прагненням уникнути конфлікту. Негативна ввічливість напряду залежить від ваших стосунків з мовцем та соціальної дистанції, якої дотримуються співрозмовники. (Brown&Levinson, 1978).

Лі Хорні стверджує, що позитивна ввічливість – це, в першу чергу, бажання, щоб співрозмовники високо оцінили людину, схвалили її дії. Негативна ввічливість на думку Лі Хорні – це бажання бути самостійним, не нав’язуватися іншим та поважати приватне життя інших людей. Відповідно, така поведінка, як компліменти або прояв співчуття, демонструє позитивну ввічливість, тоді як повага до бажання іншого залишитися наодинці вказує на прояв негативної ввічливості.

Проте, згодом, вчені Східної Азії спростували концепцію “збереження обличчя”, висунуту П. Брауном і С. Левінсоном. Китайський дослідник Гу (Gu, 1990) показав, що у Китаї “обличчя” є складним поняттям, і теорія П. Брауна і С. Левінсона про “збереження обличчя” та “роботою над своїм обличчям” не може бути ефективно застосована для аналізу китайського “обличчя”. (Gu, 1990).

Обличчя, китайською 脸 lian або 面子 mianzi, є надзвичайно складним поняттям. Наприклад, в англійській мові немає точного аналогу для перекладу слів 脸 lian і 面子 mianzi. Для дотримання правил ввічливості в китайській культурі слід не забувати про те, що кожна людина в Китаї прагне мати обличчя (有面子 you mianzi) перед іншими людьми. Кожен китаєць піклується про те, щоб зберегти своє обличчя перед іншими. Якщо китаєць під час розмови з іншими веде себе непристойно або ж ставить співрозмовників у незручне становище, то така людина ризикує “втратити обличчя” (丢脸 diulian або 没面子 mei mianzi).

Слід зазначити, що з точки зору західних дослідників теорія про “дотримання обличчя” допомагає краще зрозуміти категорію ввічливості та правил ввічливої поведінки, проте така теорія не допомагає повністю зрозуміти китайську картину прояву, дотримання та вираження категорії ввічливості. Китайські дослідники, та й китаїці в загальному зазначають, що ввічливість є концептуалізованою та глибоко вкоріненою в їхніх давніх традиціях. Китаїці вважають, що ввічливість є основою норм поведінки, і цієї основи слід дотримуватися.

Такі вчені, як Гу Ю(1990), Мао(1994), Лі-Вонг(2000), Хауг і Хінзе(2003) у своїх працях зазначали, що поділ на “негативну” та “позитивну ввічливість”, який здійснили П. Браун і С. Левінсон не може бути використаний в китайській мові.

Мао Л. зазначає, що “Обличчя це респектабельність та/або повага, яка особистість може вимагати для себе від інших, через позицію займану у своїй соціальній ієрархії та ступінь, у якій особистість функціонує належним чином, у тій позиції, яка відповідає звичайній поведінці особистості” (Мао, 1994). Саме тому Мао Л. стверджує, що 脸 lian або 面子 mianzi в китайській культурі використовується для позначення гармонії особи в суспільстві, що її оточує.

Правила ввічливості, які повинні дотримуватися співрозмовники вперше були сформовані та описані П. Грайсом у своїй роботі “Logic and Conversation”. Його принцип кооперації включає чотири правила: кількості, якості, відношення і манери мови. Кожен з них складається з більш специфічних максим, які регулюють мовленнєву поведінку (Grice1975, с. 47).

Н. М Дзюбак вважає, що ввічливість це не лише звичайний та повсякденний акт комунікації, а й ввічливість здатна відбивати соціально-рольову сторону спілкування. Адже, будучи частиною суспільства, будь-яка людина має своє соціальне становище, відповідно до якого й має власний тип поведінки, який виконує протягом всього життя. Слід зазначити, що кожна роль має свій власний набір правил ввічливості. Правила ввічливості відрізняються в залежності від повсякденних ситуацій. Якщо це офіційна ситуація, наприклад перемовини з бізнес-партнером, то і вимоги до співрозмовників будуть суровими. А під час спілкування з родиною та друзями, вимоги будуть не такими суворими.

Н. М. Дзюбак також зазначає, що у східній культурі, на відміну від західної, ввічливість є відображенням соціальної ієрархії. У японській мові існує два рівні ввічливого спілкування: один для коханих, родини та друзів, один для інших. Крім того, існують різні мовні засоби ввічливої поведінки залежно від статі, віку, соціального статусу, ступеня інтимності та інших культурних факторів. (Дзюбак, 2012, с.112).

Досліджуючи феномен ввічливості у китайській культурі, Г. Югу зазначає, що пріоритетними факторами Китаю є не соціальні потреби, а бажання нормалізувати вербальне спілкування. Тенденцію називають головним елементом ввічливості в Китаї (Swales, 1990, с. 247).

Особливості використання категорії ввічливості в китайській мові спричинені різними чинниками: лінгвістичними, соціальними, культурними, тощо.

Отже, категорія ввічливості відіграє надзвичайно важливу роль в побудові успішної комунікації, тому категорія ввічливості є невіддільною частиною всіх лінгвокультур.

1.2 Актуалізація проблеми вивчення категорії ввічливості у китайській лінгвістиці

Ввічливість - це культурне явище, властиве всім народам світу. Коли якийсь народ тією чи іншою мірою розвиває свою цивілізацію, він обов'язково створює свої власні правила та норми ввічливості.

Проте норми ввічливості та етикет більшості народів - це лише форма спілкування для людей, і лише китайський ввічливість та етикет настільки важливі, що є всеосяжними і містить у собі глибокі думки.

З давніх часів Китай відомий як “країна етикету і церемоній”, починаючи з державного устрою, закінчуючи тим, як жити з природою, як жити з людьми, як жити з самим собою - все пронизано “礼 і етикетом”. В китайській культурі та китайських традиціях ввічливість (“礼貌”) тісно пов'язана з поняттям етикету (“礼仪”).

Ввічливість в Китаї відрізняється масштабністю, витонченістю, елегантністю та раціональністю та є важливим проявом чудової китайської цивілізації.

Можна впевнено сказати, що ввічливість та етикет в Китаї створювалися 5000-річною цивілізацією. У Стародавньому Китаї існувала приказка: “礼者，理也”. Іншими словами цю приказку можна трактувати так: “Матеріальні “礼”, які ми бачимо, виражають метафізичну і нематеріальну “理”.”

Відповідно до цієї приказки, можна стверджувати, що спереду, на першому місці, в китайців стоїть “礼”, тобто етикет та правила ввічливості, а вже за ним, на другому місці, стоїть “理” - причина моралі та раціональності. Зазвичай цією причиною є звичаї, правила, концепції та культурна ідентичність, сформовані та накопичені людьми протягом тривалого суспільного життя.

В Китаї ввічливість визначається як національно-специфічний компонент культури, який наслідували та дотримувалися протягом багатьох століть. В китайській мові поняття ввічливості включає в себе систему ритуалів, які виражаються різними мовними та немовними засобами.

У “Великому словнику сучасної китайської мови” є слова, які містять смислові компоненти поняття “ввічливість”: 礼貌 lǐmào, 谦和 qiānhé, та 客气 kèqì. Ці слова в своєму контексті містять схожі семантичні одиниці: “поступливий”, “скромний”, “мирний”, “чемний”, “той, хто дотримується правил пристойної поведінки”.

Китайська стаття “中国精神文明网” дає таке визначення ввічливості: “Етикет – це мінімальні моральні норми, яких люди зобов'язані дотримуватися для підтримання нормального суспільного життя, що поступово формуються в процесі тривалого спільного життя і взаємної взаємодії людей і закріплюються у вигляді звичаїв, звичок і традицій. Для людини етикет є зовнішнім проявом її ідейно-морального рівня, культурної освіченості та комунікабельності, а для суспільства - відображенням суспільної цивілізації, моралі та життєвих звичок країни. Надання значення етикету і навчання йому стало важливим елементом моральної практики.” (*The Central People's*, 2005).

В Китаї дотримання правил ввічливості та етикету відіграє надзвичайно важливу роль. Слід зазначити, що в Китаї ввічливість та етикет охоплюють всі аспекти суспільного життя. За змістом етикет включає в себе: 仪容 yíróng – етикет вихованості, 举止 jǔzhǐ – етикет поведінки, 表情 biǎoqíng – етикет виразу обличчя, 服饰 fúshì – етикет одягу та прикрас, 谈吐 tántǔ – етикет розмови, 待人接物 dài rén jiē wù – етикет спілкування з іншими, 个人礼仪 gè rén lǐ yí – особистий етикет, тощо.

Отже, слід зазначити, що в Китаї для дотримання ввічливості не досить використовувати лише ввічливі висловлювання, а їй надзвичайно важливим є знання та дотримання етикету та традицій.

Незважаючи на важливість Китаю у світовій історії, категорії ввічливості в китайській мові в той час приділялося надзвичайно мало уваги. Серед невеликої кількості досліджень, які проводилися в сфері вивчення китайської ввічливості, є китайські та японські дослідження таких авторів як Гоуюе Пена та його робіт, що були опубліковані японською мовою в 1998, 1999 та 2000-х роках. Також слід згадати про деякі спеціалізовані словники, опубліковані японською мовою, монографію

Юаня (1994), присвячену материковому Китаю, а також деякі спеціалізовані словники, створені Ці ЧанХунг (2000) та Хунг (2002).

Проте, жодне з цих досліджень не включало в себе інформації, яку можна було б віднести до категорії ввічливості в дискурсивному або ж в прагматичному сенсах.

В 2000 році була видана робота Пена (2000), в якій історична китайська ввічливість розглядалася акцентуючись на семантичне значення слів, тому можна стверджувати, що саме в цій роботі ввічливість в китайській мові розглядалася з когнітивної сторони.

В 2000 та в 2002 роках з'явилися словники під редакцією Ці ЧанХунг (2000) і Хунга (2002), де були описані історичні китайські ввічливі слова.

В той же час дослідження категорії ввічливості в китайській мові за межами Китаю було практично відсутнім. Одні з перших описів про використання ввічливості в історії та культурі Китаю були написані та опубліковані в статті Малькольма Скевіса "Mitigated politeness in Honglou meng: Directive speech acts and politeness" (2003). В цій статті автор досліджував директиви в одному з чотирьох класичних китайських романів "Сон у червоному теремі", базуючись на рамки ввічливості, які використовувалися в той час.

Ще одним вагомим внеском в дослідження категорії ввічливості в китайській мові є монографія німецького професора Роланда Альтенбургера (1997). Монографія була написана німецькою мовою та присвячена вивченню історичних форм та правил поведінки китайців. Проте в цій праці не були застосовані теоретичні основи прояву категорії ввічливості.

Важливий внесок у початкові дослідження категорії ввічливості у китайській мові зробив професор Даніель Золтан Кадар. У своїх роботах, написаних в 2007, 2008 та 2009 роках автор проводив дослідження щодо застосування дискурсивної теорії до китайської мови. Дослідження Д. Кадара ґрунтувалися на вивченні термінів ввічливого звертання в китайській мові та їхнього дискурсивного застосування. (D. Kádár, 2007, 2007, 2009)

Отже, можна зробити висновок, що дослідженням категорії ввічливості в Китаї займаються не лише китайські дослідники, а й багато інших дослідників по

всьому світу. Хоча й погляди західних дослідників відрізняються від поглядів китайських дослідників, проте їх вклад в дослідження проявів ввічливості в стародавньому та сучасному Китаї є надзвичайно важливим.

1.3 Специфіка вивчення категорії ввічливості у сучасній китайській мові

В наш час в китайському суспільстві, зокрема в галузі літератури та різних наукових досліджень, автори, під час дослідження категорії ввічливості, не розмежовують історичну та сучасну китайську мову. Зазвичай китайські дослідники досліджують категорію ввічливості в сучасній китайській мові, використовуючи поєднання ввічливих маркерів сучасної та історичної китайської мови. Автори, здійснюючи дослідження в цій галузі, беруть до уваги вплив традиційного конфуціанства. І на основі проведених досліджень аналізується використання категорії ввічливості в сучасній китайській мові з урахуванням традиційних маркерів, що використовуються для позначення ввічливості.

Проте слід зазначити, що відсутність такого поділу між традиційною та сучасною китайською культурою є не зовсім правильною. В своєму дослідженні “Politeness in Historical and Contemporary Chinese” Юйлінь Пань та Деніель Кадар (Pan & Kádár, 2011, с. 75) заперечують ідею такого поділу. У своїй праці вони зазначають: “для того, щоб уникнути помилкових тверджень щодо китайської ввічливості, необхідно зробити контраст між історичним та сучасним підходами у вивченні китайської ввічливості. Це пов'язано з тим, що традиційні уявлення та використання мови практично не впливають на сучасне китайське суспільство як таке, хоча деякі соціальні групи можуть бути відданими відродженню традиційних цінностей. Тому описи китайської ввічливості, засновані на традиційній моралі та мові, неминуче уявляють її в ідеалізованому вигляді.” (Pan & Kádár, 2011, с. 75).

Слід зазначити, що важливий внесок в дослідження категорії ввічливості в китайській мові зробили такі вчені, як Ліу Цюаньхуа (刘全花, 2011) та Лі Хорні (Lee, 2020).

У своїй праці “Linguistic Politeness in the Chinese Language and Culture” Лі Хорні наголошує на тому, що на формування концепції ввічливості в китайській мові впливають дві важливі конфуціанські доктрини: концепція “禮 Li” та концепція покори(humility) (Lee, 2020, с. 2).

“Лі 禮, одна з основних цінностей конфуціанського етичного кодексу, є збірним терміном і зазвичай означає “ритуал”, “пристойність”, “церемоніал”, “етикет”, “протокол” або, в ширшому сенсі, хороші манери чи належну поведінку.” (Lee, 2020, с. 2).

Аналізуючи уривки з книги “Бесіди і судження”, що складається з суджень і бесід Конфуція, написаної учнями Конфуція, та “Книги обрядів”, автором якої є Конфуцій, Лі Хорні приходить до висновку, що: “функція Лі 禮 — регулювати і виправляти соціальну поведінку. Шанобливість, обачність, хоробрість і відвертість — хороші риси характеру, але Лі 禮 має їх стримувати, щоб досягти принципу золотієї середини, головного канону поведінки в конфуціанстві. Приборкання себе і повернення до пристойності дозволяє людині стати на ноги і розвивати себе, наближаючись до досконалої чесноти Жен 仁 (добррозичливості), кінцевої мети і основної думки конфуціанської філософії. З Лі 禮 людина поводитиметься належним чином у будь-якій ситуації.” (Lee, 2020, с. 2).

Лі Хорні також наголошує на тому, що “Лі 禮 є не лише концептуальною основою, але й вимагає застосування на практиці. Взаємність дарування та відплати є прикладом елементарної ввічливості, що ілюструє всюдисущість Лі у повсякденному житті. Лі визначає доречність соціальної поведінки.” (Lee, 2020, с. 2-3).

Отже, слід зазначити, що концепція Лі 禮 відігравала надзвичайно важливу роль в формуванні ввічливості в культурі Китаю. Саме тому, можна дійти до висновку, що

безпосередній вплив конфуціанства та концепції Лі 禮 на формування категорії ввічливості в Китаї мала вплив не лише на культуру та ввічливість в стародавньому Китаї, а й продовжує впливати і на формування ввічливості в сучасному Китаї. Адже, як зазначалося раніше, функція Лі 禮 – досягти золотой середини в поведінці, що є надзвичайно важливим для китайців. Ще однією важливою функцією концепту Лі 禮 широке використання її в повсякденному житті, адже саме цей концепт визначає правила поведінки людини в соціальному колі.

В той же час концепція покори – це чеснота, якій китайці приділяють надзвичайно важливе значення. Ця чеснота тісно переплетена з концепцією Лі 禮: “Лі проявляється в тому, щоб упокорювати себе і віддавати честь іншим» (Lee, 2020, с. 3). Цей вислів яскраво демонструє зв’язок концепту Лі 禮 та концепту покори, а саме зв’язок з шанобливістю та смиренням.

У своїй праці “Linguistic Politeness in the Chinese Language and Culture” Лі Хорні описує класифікацію категорії ввічливості в китайській мові. Він виділяє чотири основні категорії вираження ввічливості в китайській мові: почесні, скромна мова, ввічлива мова та евфемізми (Lee, 2020, с. 4).

1. Почесні слова

Почестями або почесними словами автор називає звертання, які надзвичайно поширеним проявом категорії ввічливості в китайській мові. Правильне використання звертань в китайському суспільстві – це один з найважливіших способів вираження поваги та ввічливості до співрозмовника.

Автор поділяє звертання в китайській мові на іменникові та словесні фрази. До іменникових фраз він відносить такі звертання, як 您 nín - Ви, яке використовується замість 你 nǐ – ти, 太太 tàitai – пані(вживається якщо ми звертаємося до одруженої дівчини), 女士 nǚshì- пані, 小姐 xiǎojiě – міс (Lee, 2020, с. 4).

Також, до іменникових фраз, автор відносить прикметникові морфеми: 贵 guì – дорогий, шановний, 令 lìng – Ваш(використовується у ввічливому звертанні), 贤 xián – шановний, 高 gāo – почесний, високошановний. Прикметникова морфема 贤

xíán також може мати значення Ваш, якщо ми говоримо про молодших за віком родичів, наприклад : 贤子 xiánzǐ – Ваш син. Такі прикметникові морфемі використовуються як префікси для утворення великої кількості ввічливих слів, наприклад: 贵夫人 guì fūrén – дорогоцінна дружина.

Слова з використанням прикметникових морфем 贵 guì – дорогий, шановний , 令 lìng – Ваш(використовується у ввічливому звертанні), 贤 xián – шановний, 高 gāo – почесний, високошановний використовуються для формального звертання. В повсякденному житті їх використовують дуже рідко.

До словесних фраз автор відносить дієслівні складні слова, що складаються з морфем, які несуть в собі конотацію шанобливості: 恭 gōng – шанобливо, 敬 jìng – з повагою, 奉 fèng – з повагою, 惠 huì – добрий, милостивий, тощо (Lee, 2020, с. 5).

2. Скромна мова

Використання у розмові скромної мови є характерним для китайської культури, адже використання такого мовлення при розмові з іншими є поведінковою нормою в культурі Китаю. Лі Хорні звертає нашу увагу на те, що “у порівнянні з шанобливими звертаннями, скромна мова - це протилежний спосіб виявити ввічливість або повагу, знизивши статус себе або референта. Основним принципом ввічливого мовлення є самоприниження та применшення власної гідності” (Lee, 2020, с. 6).

Характерним для скромної мови є використання таких слів, як 晚辈 wǎnbèi – молодше покоління або 晚生 wǎnshēng – той, хто народився пізніше. Такі слова використовуються мовцем, щоб проявити повагу до своїх родичів, тобто використати само принижуючий термін замість звичного слова 我 wǒ – я. Для вживання скромної мови зазвичай використовуються такі префікси: 家 jiā – дім, родина або 舍 shè – дім. Наприклад: 家父 jiāfù – мій тато, 舍弟 Shě dì – мій молодший брат, тощо. (Lee, 2020, с. 6).

3. Ввічлива мова

Зазвичай ввічлива мова використовується як для формального так і для неформального спілкування.

Лі Хорні зазначає, що до виразів які використовуються в ввічливій мові відносяться не лише такі вирази як: 谢谢 xièxiè – дякую, 对不起 duìbùqǐ – вибачте, 请 qǐng – будь ласка, 欢迎 huānyíng – ласкаво просимо, а й існують ще такі фрази як: 久仰 jiǔyǎng – давно захоплююся Вами(зазвичай використовується при першій зустрічі з співрозмовником); 幸会 xìnghuì – велика честь зустрітися; 慢走 mànzǒu – не поспішайте, тощо. (Lee, 2020, с. 7).

4. Евфемізми

Евфемізми – слово або вислів, які вживають для непрямиго, прихованого, пом'якшеного чи ввічливого позначення певних предметів, явищ, дій замість їх прямої назви, вже наявної при перейменуванні або логічно найбільш умотивованої при первинному найменуванні (*The Central People's*, 2005).

Лі Хорні відносить слово “смерть” в китайській культурі до яскравого прикладу евфемізмів. Китайці використовують велику кількість евфемізмів для заміни слова 死 sǐ– смерть. Автор зазначає, що окрім слів 逝世 shìshì та 过世 guòshì, що мають переклад – відійти з життя, китайці використовують такі слова як: 归天 guītiān – повернутися на небо, 长眠 chángmián – заснути навечно, 见阎王 jiàn yánwáng - побачити короля пекла Янь Вана, тощо. (Lee, 2020, с. 7).

Інший відомий дослідний – Юй Гу – виділяє п'ять основних понять, які характеризують категорію ввічливості в китайській мові:

1. Повага до інших — це створення позитивної оцінки та захоплення іншими для того, щоб співрозмовник не втратив свого “обличчя”, наголосив на своєму соціальному статусі.
2. Приниження себе спосіб передачі скромності.
3. Тепло по відношенню до інших - демонстрація доброти, уваги та гостинності по відношенню до інших.
4. Уточнення немовні стандарти відносяться до стандартів поведінки людини (Gu, 1990, с. 239).

Для китайської мови характерним є розмежування на формальну та неформальну ввічливість. Для формальної ввічливості характерним є використання

певних звертань, титулів. Зазвичай найяскравіше формальні ввічливість проявляється через звертання. Найпоширенішим звертанням, яке використовується в Китаї для прояву формальної ввічливості є звертання 您好 nín hǎo, означає “Доброго дня!”. Ще одним поширеним звертанням є використання фрази 尊敬的 zūnjìng de – шановний, тощо.

Неформальна ввічливість – це ті фрази та слова, які використовуються у повсякденному житті для спілкування між друзями чи родиною. Найяскравішим прикладом неформальної ввічливості є використання звертання 你好 nǐhǎo – привіт! Для неформальної ввічливості також характерне звертання на ім’я до співрозмовника. В той же час, для формальної ввічливості таке звертання є неприпустимим.

Висновки до Розділу 1

Отже, в першому розділі ми розглянули актуалізацію проблеми вивчення категорії ввічливості в європейській та китайській лінгвістиці. Також зосередили свою увагу на такому аспекті як специфіка вивчення категорії ввічливості у сучасній китайській мові.

Сучасна китайська лінгвістика продовжує досліджувати проблему вивчення засобів вербалізації категорії ввічливості у сучасній китайській мові.

Ввічливість – це загальновизнана соціальна норма, необхідна не тільки для створення та підтримки гармонійного спілкування, а й для побудови освіченого та вихованого суспільства, в якому необхідно дотримуватися загальноприйнятих норм поведінки. Ввічливість є ключем до успішного спілкування та є однією з найважливіших комунікативних категорій, які опосередковують вербальну та невербальну взаємодію.

Слід зазначити, що багато європейських та китайських дослідників проводили дослідження щодо функціонування категорії ввічливості як в європейській культурі, так і в китайській. Наприклад, важливий внесок у дослідження категорії

ввічливості зробив Е. Гофман. У своїх працях він досліджував термін “обличчя(face)”, та прийшов до висновку, що кожна людина в будь-якій ситуації прагне зберегти своє обличчя перед співрозмовником. Обличчя, на думку Гофмана, – це позитивний образ чи враження, яке ви хочете зробити на оточуючих у процесі соціальної взаємодії; при цьому образ, який ви хочете, щоб люди побачили, може змінюватись в залежності від контексту. (Lee, 2020, с. 1).

П. Браун та С. Левінсон продовжили дослідження обличчя Е. Гофмана та запропонували розглядати поняття “соціальне обличчя”, як концепцію позитивної та негативної ввічливості.

Проте китайські дослідники спростували використання теорії “збереження обличчя” в китайській мові. Китайський дослідник Ґу (1990) показав, що у Китаї “обличчя” є складним поняттям, і теорія П. Брауна і С. Левінсона про “збереження обличчя” та “роботою над своїм обличчям” не може бути ефективно застосована для аналізу китайського “обличчя”(Gu, 1990).

В Китаї дотримання правил ввічливості та етикету відіграє надзвичайно важливу роль. Слід зазначити, що в Китаї ввічливість та етикет охоплюють всі аспекти суспільного життя. Незважаючи на це невелика кількість досліджень категорії ввічливості в китайській мові була проведена. Одні з перших описів про використання ввічливості в історії та культурі Китаю були написані та опубліковані в статті Малькольма Скевіса “Mitigated politeness in Honglou meng: Directive speech acts and politeness” (2003).

Надзвичайно важливий внесок в дослідження категорії ввічливості в Китаї здійснив Лі Хорні. Він зазначає, що на формування концепції ввічливості в китайській мові впливають дві важливі конфуціанські доктрини: концепція “禮 Li” та концепція покори(humility) (Lee, 2020, с. 2).

“Лі 禮, одна з основних цінностей конфуціанського етичного кодексу, є збірним терміном і зазвичай означає “ритуал”, “пристойність”, “церемоніал”, “етикет” “протокол” або, в ширшому сенсі, хороші манери чи належну поведінку.” (Lee, 2020, с. 2).

В той же час концепція покори – це чеснота, якій китайці приділяють надзвичайно важливе значення. Ця чеснота тісно переплетена з концепцією Лі 禮: “Лі проявляється в тому, щоб упокорювати себе і віддавати честь іншим” (Lee, 2020, с. 3).

Також Лі Хорні описує класифікацію категорії ввічливості в китайській мові. Він виділяє чотири основні категорії вираження ввічливості в китайській мові: почесні, скромна мова, ввічлива мова та евфемізми (Lee, 2020, с. 4).

Почестями або почесними словами автор називає звертання, які надзвичайно поширеним проявом категорії ввічливості в китайській мові.

Автор поділяє звертання в китайській мові на іменникові та словесні фрази. До іменникових фраз він відносить: звертання – 您 nín – Ви, прикметникові морфеми: 贵 guì – дорогий, шановний, тощо. До словесних фраз автор відносить дієслівні складні слова, що складаються з морфем, які несуть в собі конотацію шанобливості: 恭 gōng – шанобливо (Lee, 2020, с. 5).

Характерним для скромної мови є використання таких слів, як 晚辈 wǎnbèi – молодше покоління або 晚生 wǎnshēng – той, хто народився пізніше. Такі слова використовуються мовцем, щоб проявити повагу до своїх родичів, тобто використати само принижуючий термін замість звичного слова 我 wǒ – я.

Лі Хорні зазначає, що до виразів які використовуються в ввічливій мові відносяться не лише такі вирази як: 谢谢 xièxiè – дякую, 对不起 duìbùqǐ – вибачте, а й існують ще такі фрази як: 久仰 jiǔyǎng – давно захоплююся Вами, тощо.

Яскравим прикладом вживання евфемізмів в китайській мові є слово 死 sǐ – смерть: 归天 guītiān – повернутися на небо, 长眠 chángmián – заснути навечно, 见阎王 jiàn yánwáng - побачити короля пекла Янь Вана, тощо. (Lee, 2020, с. 7).

Слід зазначити, що для китайської мови характерним є розмежування на формальну та неформальну ввічливість. Для формальної ввічливості характерним є використання певних звертань, титулів.

Найпоширенішим звертанням, яке використовується в Китаї для прояву формальної ввічливості є звертання 您好 nín hǎo, означає “Доброго дня!”.

Для неформальної ввічливості також характерне звертання на ім’я до співрозмовника. В той же час, для формальної ввічливості таке звертання є неприпустимим.

РОЗДІЛ 2 МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КАТЕГОРІЇ ВВІЧЛИВОСТІ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

32.1. Специфіка сучасних аспектів дослідження вербалізації категорії ввічливості у сучасній китайській лінгвістиці

Як зазначає Ковальчук Л. В. (2015), на даний момент в сучасній китайській лінгвістиці існує значний інтерес до дослідження вербалізації категорії ввічливості, особливо в контексті мовного спілкування та мовних звичаїв.

Лінгвістичні засоби ввічливості в сучасній китайській мові грають важливу роль у спілкуванні, допомагаючи виражати повагу, відношення та відповідальність. Деякі засоби ввічливості включають:

1. Ввічливі партикули:

- 请 qǐng: вживається для виразу прохання, запрошення, ввічливого попередження, тощо. Наприклад: *请进 qǐng jìn* – “Будь ласка, увійдіть”.
- 尊敬 zūn jìng : зазвичай вживається разом з дієсловами, що виражають ввічливі прохання чи накази. Наприклад: *尊敬请注意。 Zūn jìng qǐng zhùyì* – “Будь ласка, зверніть увагу”.

2. Ввічливі дієслова:

- 请求 qǐngqiú: означає “просити” або “звертатися з проханням”. Наприклад: *我请求您的帮助。 Wǒ qǐngqiú nín de bāngzhù* – “Я прошу вашої допомоги”.
- 恳请 kěnpǐng: означає “наполегливо просити, благати” або “дуже ввічливо просити”. Наприклад: *我恳请您的指导。 Wǒ kěnpǐng nín de zhǐdǎo* – “Я дуже ввічливо прошу вашої поради”.

3. Ввічливі вирази та звертання:

- 尊敬的 zūnjìng de: може перекладатися як “шановний”. Вживається для звертання до осіб з вищим соціальним статусом або авторитетом. Наприклад: 尊敬的教授。Zūnjìng de jiàoshòu – “Шановний професоре”.

- 敬爱的 jìng'ài de: може перекладатися як “дорогий”. Використовується для звертання до осіб, до яких відчувається повага та прив'язаність. Наприклад: 敬爱的父母 jìng'ài de fùmǔ – “Дорогі батьки”.

4. Ввічливі відповіді та висловлювання:

- 不敢当 bù gǎndāng: використовується для вираження скромності та незручності від прийняття компліменту або запрошення. Наприклад: 您过奖了，我不敢当。Nín guòjiǎngle, wǒ bù gǎndāng – “Ви перебільшуєте, я зовсім не заслужив такого”.

5. Пов'язані слова та вирази:

恕我直言 shù wǒ zhí yán: означає “перепрошую за відвертість” або “при всій повазі”. Вживається перед вираженням прямої думки або критики, щоб зробити висловлювання менш образливим. Наприклад: 恕我直言，这个提案还需改进。Shù wǒ zhí yán, zhè ge tí'àn hái xū gǎi jìn – “Дозвольте мені сказати прямо, ця пропозиція потребує поліпшень” (Ковальчук, 2015, с. 35-39).

Ці лінгвістичні засоби ввічливості допомагають створювати відповідний тон та контекст у мовленні, виражаючи ввічливість та відношення до співрозмовника.

Семантика ввічливості в сучасній китайській мові відображається через значення слів та виразів, які виражають повагу, відстань, привітність та інші аспекти взаємодії між співрозмовниками. Ось деякі аспекти семантики ввічливості:

1. **Запитання про благополуччя та здоров'я:** вираження турботи та поваги може включати запитання про благополуччя, здоров'я або сімейні обставини. Наприклад: 您身体好吗? Nín shēntǐ hǎo ma? – “Як ваше здоров'я?”

2. **Запитання про думку або допомогу:** вирази, які у собі містять запитання про думку іншої людини або допомогу іншій людині, можуть виражати ввічливу зацікавленість про життя співрозмовника. Наприклад: 您觉得怎么样? Nín juéde zěnmeyàng? – “Як вам це подобається?”

yàng? – “Як ви думаєте?” або 您能帮我一个忙吗? *Nín néng bāng wǒ yí gè máng ma?* – “Чи можете ви мені допомогти?”

3. **Вживання ввічливих виразів при висловлюванні побажань та прохань:** ввічливість може виявлятися в вживанні відповідних слів та виразів під час висловлювання побажань та прохань. Наприклад: 恕我多嘴, 希望您能考虑一下。 *Shù wǒ duōzuǐ, xīwàng nín néng kǎolǜ yíxià* – “Пробачте, якщо я втручаюсь, але сподіваюся, ви подумаєте над цим”.

4. **Вираження поваги та шанобливості:** ввічливість може виявлятися в звертанні до співрозмовника із застосуванням виразів, які виражають повагу та шану. Наприклад: 尊敬的先生 *zūnjìng de xiānshēng* – “Шановний пане”.

5. **Вживання ввічливих звертань та вибір слів:** ввічливість може виявлятися в обраному способі звернення до співрозмовника та виборі відповідних слів. Ввічливі звертання, як 您 *nín* замість 你 *nǐ*, можуть вказувати на вищий рівень ввічливості.

6. **Вживання ввічливих виразів відмови або виборі відповідних ввічливих слів:** при відмові або виборі ввічливих слів може використовуватися ввічливість для зменшення образливості чи підсилення поваги до співрозмовника. Наприклад: 不好意思, 我恐怕做不到。 *Bù hǎoyìsi, wǒ kǒngpà zuò bù dào* – “Вибачте, але я, мабуть, не зможу це зробити”.

Якименко В. О. вважав, що семантика ввічливості відображається в кожному аспекті мовленнєвої взаємодії та виражає глибоке розуміння міжособистісних відносин та соціокультурного контексту.

Політика ввічливості в сучасній китайській мові відображає відношення до соціальних норм, культурних традицій та взаємодії між співрозмовниками. Вона впливає на мовленнєву етику, формальність комунікації та відносини між людьми. Деякі аспекти політики ввічливості включають:

1. **Звертання за посадою або соціальним статусом:** у сучасній китайській мові, вживання відповідних звертань та виразів до людей з вищим соціальним

статусом або посадою є нормою ввічливості. Наприклад, звернення 先生 xiānshēng вказує на чоловіка або пана, а 女士 nǚshì – на жінку.

2. **Вживання ввічливих партикул та виразів:** вживання ввічливих партикул, як 请 qǐng або 敬 jìng, під час комунікації з вищими посадовими особами чи старшими відображає повагу та ввічливість.

3. **Додержання мовних формальностей:** у офіційних та бізнесових ситуаціях важливо дотримуватися мовних формалітетів, які включають ввічливість, структуру мовлення та відповідність темі.

4. **Вживання відповідних слів для вираження вдячності та поваги:** відповідні вирази вдячності та поваги, такі як 谢谢 xièxiè – “дякую” або 感谢 gǎnxiè – “висловлюю подяку”, підтримують ввічливість та доброзичливу взаємодію.

5. **Уникання прямого конфлікту та критики:** політика ввічливості також може відображатися в уникненні прямого конфлікту, критики чи некомфортних тем у мовленні, особливо в публічних або офіційних обставинах.

6. **Соціокультурний контекст та мовні звичаї:** ввічливість може варіюватися залежно від соціокультурного контексту. Наприклад, взаємодія між студентами може бути менш офіційною порівняно з взаємодією між колегами на роботі.

7. **Мовленнєва етика та дотримання норм:** дотримання мовленнєвої етики та мовних норм є частиною політики ввічливості та сприяє збереженню гідних та культурних стандартів спілкування.

Враховуючи ці аспекти політики ввічливості, співрозмовники, спілкуючись китайською мовою створюють належну атмосферу взаємодії, виражають повагу та визнають соціальні ролі у мовленнєвому акті.

Ввічливість у мовленнєвих актах грає важливу роль в китайському спілкуванні: вона відображає взаємодію, повагу, дотримання соціокультурних норм та відносини між співрозмовниками. Ось деякі приклади ввічливості у різних мовленнєвих актах:

1. **Представлення та привітання:** вираження ввічливості у вітанні та представленні може включати вживання відповідних звертань та партикул. Наприклад, 您好 *nín hǎo* – “Вітаю вас”, 我叫... *wǒ jiào...* – “Мене звать...”.
2. **Подяка та вибачення:** ввічливість може виявлятися в вживанні відповідних виразів подяки та вибачення. Наприклад, 谢谢 *xièxiè* – “Дякую”, 对不起 *duìbuqǐ* – “Вибачте”.
3. **Вираження побажань:** ввічливість може виявлятися в виразах побажань, таких як 祝您好运 *zhù nín hǎoyùn* – “Бажаю вам удачі” або “祝您健康快乐” *zhù nín jiànkāng kuàilè* – “Бажаю вам здоров'я та щастя”.
4. **Запитання та відповіді:** ввічливість може виявлятися у способі постановки запитань та наданні відповідей. Вживання ввічливих партикул чи виразів, як 请问 *qǐngwèn* – “дозвольте запитати”, може підкреслити ввічливий тон розмови з співрозмовником.
5. **Прохання та накази:** при вираженні прохань або наказів важливо дотримуватися ввічливих формулювань. Наприклад: 请帮我 *qǐng bāng wǒ* – “Будь ласка, допоможіть мені”.
6. **Вираження думок та домовленостей:** ввічливість може виявлятися в обраному способі висловлювання думок, зокрема застосуванні ввічливих партикул чи виразів, як 我认为 *wǒ rènwéi* – “Я вважаю”.
7. **Вираження вдячності за допомогу або поради:** після отримання допомоги чи поради ввічливість передбачає висловлення вдячності. Наприклад, 感谢您的建议 *Gǎnxiè nín de jiànyì* – “Дякую за ваші поради”.
8. **Відмова та висловлення роздумів:** при відмові або вираженні роздумів ввічливість виявляється у способі сформулювання відповіді. Наприклад, 我会考虑一下 *Wǒ huì kǎolù yíxià* – “Я подумаю над цим”.

Ввічливість у мовленнєвих актах є ключовим аспектом китайського спілкування, який відображається у вживанні слів, партикул, виразів та іншого

мовного матеріалу. Вона сприяє збереженню взаємодії, поваги та гармонії у комунікації.

Культурні аспекти ввічливості в китайському спілкуванні відображають глибокі соціокультурні цінності, традиції та норми, які впливають на способи вираження поваги, відношень між людьми та комунікативної етики. Ось деякі культурні аспекти ввічливості в китайському контексті:

1. **Соціальна ієрархія та відносини:** китайське суспільство традиційно має сильну ієрархію, де повага до вищих посадових осіб або старших відіграє важливу роль. Ввічливість проявляється через вибір відповідних звертань, партикул та мовних виразів.

2. **Важливість формальності:** формальність та ввічливість важливі в багатьох аспектах китайського життя, включаючи комунікацію. Офіційні та публічні ситуації вимагають особливої уваги до ввічливості та мовних норм.

3. **Уникання прямого відмови:** у китайському спілкуванні ввічливість може призводити до уникання прямих відмов чи конфліктів. Вирази, як 我会考虑一下 wǒ huì kǎolǔ yīxià – “Я подумаю над цим”, можуть вказувати на відмінну відмову.

4. **Культурні виміри “面子”:** поняття “面子” (miànzi), тобто “обличчя” що вказує на гідність, престиж та гідність у власних та чужих очах, має велике значення в китайській культурі. Ввічливість може допомагати зберігати “面子” в ситуаціях спілкування.

5. **Імпліцитність та незавершеність:** в китайському спілкуванні імпліцитність та незавершеність можуть використовуватися для зменшення конфліктів та підтримання гармонії у взаємодії.

6. **Контекст і невербальні засоби:** ввічливість також може виявлятися через невербальні засоби, такі як жести, міміка та тон голосу, які можуть підсилювати повагу та ввічливість.

Враховуючи ці культурні аспекти ввічливості, важливо виявляти повагу до місцевих традицій, норм та цінностей під час спілкування з китайцями (Якименко, 2016, с.45-51).

У сучасному суспільстві спостерігаються певні зміни в підходах до ввічливості, включаючи китайське суспільство. Ось деякі зміни, які можна помітити:

1. **Вплив глобалізації та міжкультурного обміну:** зростання глобалізації та міжкультурного обміну може призводити до змін у ввічливих нормах. Особи, які спілкуються з представниками інших культур, можуть враховувати різницю в ввічливих практиках.

2. **Зміна ролей гендерів та соціальних норм:** у деяких випадках, зокрема в молодшому поколінні, може спостерігатися більша відкритість і менша строгість в ввічливості. Зміна ролей гендерів також може впливати на стереотипи ввічливості.

3. **Технологічний розвиток:** комунікація через соціальні мережі та електронні повідомлення може впливати на способи вираження ввічливості. Віртуальний контекст може призводити до меншої формальності в мовленні.

4. **Різноманітність спілкування:** сучасне суспільство включає різноманітні ситуації та стилі спілкування, від офіційних ділових обговорень до неформальних дружніх розмов. Ввічливість може варіюватися в залежності від контексту.

5. **Зміна цінностей:** зміни у цінностях та поглядах на життя можуть впливати на способи вираження ввічливості. Наприклад, акцент на індивідуальність може призводити до меншої формальності.

6. **Зростання комунікації в інтернеті:** віддалена комунікація через Інтернет може призводити до зміни підходів до ввічливості, особливо в анонімних або менш офіційних форумах.

7. **Культурні інновації:** сучасне суспільство може виробляти нові культурні норми та практики, які впливають на ввічливість. Наприклад, вживання емодзі та інших символів може викликати нові способи виразу емоцій та ввічливості.

8. **Соціальні рухи та активізм:** в сучасному суспільстві акцент на рівність, включеність та соціальний активізм може впливати на ввічливість, зокрема у відношенні до виразів ставлення до різних соціальних груп. (Соколова, 2017, с. 54-60).

Всі ці фактори можуть взаємодіяти та впливати на ввічливість у сучасному суспільстві, роблячи її більш динамічною та адаптованою до змін у культурних та соціальних контекстах.

Лінгвістична прагматика в китайській лінгвістиці – це галузь вивчення мови, яка зосереджується на вивченні вживання мови в конкретних комунікативних ситуаціях та вивченні того, як мова використовується для передачі значень, спонукальних дій та впливу на співрозмовника. Це означає, що лінгвістична прагматика досліджує не лише структуру мови, але й те, як мова використовується в реальних життєвих ситуаціях для досягнення певних цілей.

У китайській лінгвістиці лінгвістична прагматика важлива, оскільки китайська мова має свої специфічні особливості у вживанні мови та способах комунікації. Однією з важливих характеристик китайської мови є високий ступінь імпліцитності та контекстуальності. Багато значень та інформації передається через контекст, і використання відповідних форм виразу є важливим для точного розуміння.

Дослідження в галузі лінгвістичної прагматики в китайській лінгвістиці може включати такі аспекти:

1. **Вживання ввічливості та звичаї спілкування.** В китайській культурі ввічливість та різні форми обходження зі співрозмовником мають важливе значення. Лінгвістична прагматика допомагає розкрити різні вимоги до ввічливості та вживання мови в різних ситуаціях.

2. **Зворотна мова та вирази прийняття і відмови.** Дослідження, які вивчають способи виразу згоди, незгоди, прийняття та відмови, можуть розкривати культурні аспекти комунікації в китайській мові.

3. **Вживання вказівних та зворотних засобів.** У китайській мові має місце використання специфічних засобів для вказівки на суб'єкт, об'єкт чи контекст. Це може включати вживання зворотних та інших вказівних засобів.

4. **Політенес та інтерактивні стратегії.** Дослідження можуть вивчати, як мовні учасники будують свої висловлювання, враховуючи відношення між ними, а також як вони використовують політенес та інші стратегії для досягнення своїх комунікативних цілей.

5. **Вживання мовних засобів для вираження обурення, іронії, сарказму, тощо.** Китайська мова також має свої виразові засоби для вираження різних емоцій та настроїв, і дослідження можуть вивчати, як ці засоби використовуються в реальних ситуаціях.

Ці теми є лише деякими прикладами того, як лінгвістична прагматика може досліджуватись у контексті китайської лінгвістики. Вона грає важливу роль у розумінні, як мова функціонує в реальному житті та в культурному контексті.

За визначенням Федоренко Н. П., мовленнєва етика в китайській лінгвістиці вивчає етичні аспекти мовлення, спілкування та використання мовних засобів в культурному та соціальному контексті Китаю. Вона зосереджується на дослідженні того, як мова впливає на спілкування, створення соціальних зв'язків та вираження моральних цінностей в китайському суспільстві. Декілька ключових аспектів мовленнєвої етики в китайській лінгвістиці включають:

1. **Дотримання ввічливості.** У китайському спілкуванні велика увага приділяється ввічливості, повазі до старших та створенню гармонійних відносин. Мовленнєва етика вивчає вживання ввічливих форм та висловів, а також те, як спілкування може сприяти зміцненню соціальних зв'язків.

2. **Дотримання культурних норм та цінностей.** Мовленнєва етика досліджує, як мовні вирази та вживання мови відображають культурні цінності, традиції та етичні норми в китайському суспільстві.

3. **Точність та правдивість.** Важливий аспект мовленнєвої етики - це прагнення до точності та правдивості в комунікації. Дослідження можуть включати аналіз вживання мовних засобів для вираження фактів та доказів.

4. **Етика в політичному та громадському дискурсі.** Дослідження можуть вивчати, як використання мови та риторичних прийомів впливає на політичний дискурс, громадську думку та формування публічних думок.

5. **Вживання мовних засобів для вираження емоцій та моральних цінностей.** Мовленнєва етика може досліджувати, як мова використовується для вираження емоцій, співчуття, моральних цінностей та поглядів на добро та зло.

6. **Етика в мовленні про інші культури та мови.** Дослідження можуть включати аналіз мовного виразу при описі та аналізі інших культур, а також етичних аспектів порівняння між мовами та культурами.

Ці аспекти є лише загальними напрямками досліджень у галузі мовленнєвої етики в китайській лінгвістиці. Вони допомагають розкрити, як мовлення та спілкування відображають етичні цінності та норми в контексті китайської культури та суспільства. (Федоренко, 2018, м. 118-123).

2.2. Комплексна методика дослідження вербалізації категорії ввічливості у сучасній китайській лінгвістиці

Дослідження ввічливості у китайській лінгвістиці може можна поділити на кілька етапів:

На першому етапі був проведений лінгвістичний аналіз корпусу текстів: ми зібрали великий обсяг текстових матеріалів на китайській мові і аналізували їх для виявлення лінгвістичних ознак ввічливості. Таке дослідження включає в себе дослідження вживання ввічливих форм, фраз та виразів, які вказують на рівень ввічливості між співрозмовниками.

Лінгвістичний аналіз корпусу текстів є важливим інструментом для дослідження різних аспектів мови, включаючи ввічливість, семантику, синтаксис, стилістику та багато інших. Цей аналіз базується на зібранні та обробці великого обсягу текстових даних з метою виявлення лінгвістичних закономірностей і розуміння функціонування мови у різних контекстах.

У випадку дослідження ввічливості в китайській лінгвістиці, лінгвістичний аналіз корпусу текстів може включати наступні етапи:

1. **Збір та підготовка корпусу:** спершу потрібно зібрати достатню кількість текстових даних, які охоплюють різні жанри, стилі та контексти вживання мови. Це можуть бути писемні тексти, усні діалоги, літературні твори тощо. Корпус також потребує попередньої підготовки, включаючи нормалізацію та анотацію даних.

2. **Виявлення ввічливості:** під час аналізу корпусу, дослідники можуть визначити ключові лінгвістичні елементи, які вказують на ввічливість. Це можуть бути спеціальні фрази, слова, форми виголосу тощо. Наприклад, у китайській мові це можуть бути ввічливі звертання, особливі вирази подяки, побажання тощо.

3. **Семантичний аналіз:** дослідники можуть аналізувати семантику ввічливих висловлювань, встановлюючи їхні основні значення та контексти вживання. Наприклад, в деяких випадках ввічливість може вказувати на вищий статус співрозмовника, показувати повагу або виражати ввічливе ставлення.

4. **Синтаксичний аналіз:** дослідники можуть вивчати синтаксичні особливості ввічливих конструкцій. Це може включати аналіз порядку слів, структури речень та синтаксичних залежностей у ввічливих висловлюваннях.

5. **Аналіз контексту:** для зрозуміння точного значення та функції ввічливості, важливо досліджувати контекст вживання. Це може включати аналіз ситуацій, в яких вживаються ввічливі вирази, а також ролі співрозмовників.

6. **Статистичний аналіз:** для підтвердження гіпотез і виявлення закономірностей можна використовувати статистичні методи. Наприклад, аналіз частоти вживання певних ввічливих форм у корпусі даних.

7. **Порівняльний аналіз:** порівнюючи дані з різних періодів, жанрів або соціокультурних контекстів, дослідники можуть виявити зміни в вживанні ввічливості та відмінності у використанні мовних засобів.

8. **Інтерпретація результатів:** нарешті, дослідники можуть проаналізувати отримані дані та зробити висновки щодо ввічливості в китайській мові, її ролі у комунікації та її еволюції відповідно до соціокультурних змін.

Лінгвістичний аналіз корпусу текстів є комплексним завданням, яке може допомогти розкрити багатогранні аспекти мови, включаючи ввічливість, у китайській лінгвістиці.

На другому етапі ми провели аналіз соціокультурного аспекту.

Досліджували соціокультурний контекст, в якому вживаються ввічливі вирази. Це включає аналіз різних культурних практик, норм та традицій, які впливають на вживання ввічливості у китайській мові. Соціокультурний аспект вивчення мови

включає аналіз взаємозв'язку мови з культурою та суспільством. Цей підхід допомагає розкрити, як мова відображає та впливає на соціокультурні норми, цінності, ідентичність та взаємодію між співрозмовниками.

У дослідженні ввічливості у китайській лінгвістиці, соціокультурний аспект може включати наступні аспекти:

- **Культурні норми та цінності:** аналізуючи вживання ввічливості в різних контекстах, дослідники можуть виявити, які культурні норми та цінності формують вживання мовних засобів в комунікації. Наприклад, деякі вирази ввічливості можуть відображати велику повагу до старших членів суспільства або відображати ієрархічні структури.

- **Ідентичність та соціальна роль:** ввічливість може впливати на спосіб, яким особа виражає свою ідентичність та соціальну роль. Дослідження може висвітлити, як вживання ввічливості сприяє формуванню і підтримці іміджу, який співрозмовник хоче створити перед іншими.

- **Контекст взаємодії:** дослідження ввічливості може розкрити, як змінюється рівень ввічливості в різних ситуаціях або серед різних соціальних груп. Наприклад, вживання ввічливих виразів може варіюватися залежно від того, чи спілкується людина з колегами, родичами, друзями чи незнайомцями.

- **Етнокультурна специфіка:** дослідження може виявити, як ввічливість відображає етнокультурні особливості китайського суспільства. Це може включати аналіз традиційних обрядів, звичаїв та взаємодії в родинному або релігійному контекстах.

- **Зміни у часі:** дослідження ввічливості у різних історичних періодах може показати, як змінювалися соціокультурні норми та практики вживання мови з часом.

Загалом, соціокультурний аспект дослідження ввічливості в китайській лінгвістиці допомагає розкрити глибокі зв'язки між мовою, культурою та суспільством. Він може пролити світло на те, як мова відображає соціальні відносини, ієрархії та інші аспекти китайського суспільства.

Третім етапом став семантичний аналіз: ми дослідили семантику ввічливих виразів та їхніх компонентів, зокрема, які слова або структури вказують на ввічливість, а також які контексти спричиняють вживання цих виразів.

Семантичний аналіз вивчає значення слів, фраз та конструкцій мови в їхньому контексті, щоб розкрити їхні лексичні та граматичні відтінки, а також виявити їхню роль у комунікації. В контексті дослідження ввічливості в китайській лінгвістиці, семантичний аналіз допомагає розкрити специфічні вирази та відтінки, пов'язані з ввічливістю. (Ковальчук, 2015, с. 35-39).

Ось деякі приклади семантичного аналізу ввічливості в китайській мові:

1. **Звертання та титули:** аналізуючи способи, якими співрозмовники звертаються один до одного, можна виявити різні рівні ввічливості. Наприклад, вживання звертань 您 nín та 你 nǐ може вказувати на рівень формальності. Також, аналізуючи титули, наприклад 教授 jiàoshòu – “професор” чи 老师 lǎoshī – “вчитель”, можна виявити статусні аспекти ввічливості.

2. **Вживання ввічливих виразів:** аналізуючи спеціальні вирази, які виражають вдячність, побажання або прохання, можна встановити, які слова чи фрази вказують на ввічливість. Приклади цього можуть включати 谢谢 xièxiè – “дякую” або 请 qǐng – “будь ласка” у певних контекстах.

3. **Мовні оберти та фразеологізми:** деякі мовні оберти та фразеологізми використовуються для вираження ввічливості. Наприклад, 不敢当 bù gǎndāng – “я не смію”, вказує на скромність та ввічливість під час прийняття компліменту.

4. **Контекст вживання:** аналізуючи, які саме ситуації спонукають співрозмовників вживати ввічливі вирази, можна зрозуміти, як вони взаємодіють у певних соціальних та культурних контекстах.

5. **Полісемія та конотації:** вивчення різних значень слів та їхніх конотацій може показати, які аспекти ввічливості вони передають. Наприклад, слово 尊敬 zūnjìng може мати значення “повага”, але також може вказувати на ввічливе ставлення.

6. **Семантика граматичних форм:** деякі граматичні форми можуть вказувати на ввічливість. Наприклад, вживання форми 请问 qǐng wèn – “дозвольте запитати” перед поставленням питання вказує на ввічливе введення до розмови.

7. **Евфемізми та згладжування:** ввічливість також може проявлятися у вживанні евфемізмів та згладжування. Наприклад, вираз 有点儿不方便 yǒudiǎnr bù fāngbiàn – “трохи не зручно” може вказувати на незручність у відповіді на прохання, замість прямої відмови співбесіднику.

Ці приклади демонструють, як семантичний аналіз допомагає розкрити різноманітні аспекти ввічливості в китайській мові та її зв'язок з соціокультурним контекстом.

Порівняльний аналіз ввічливості у китайській мові з іншими мовами може пролити світло на схожість та розбіжності у способах вираження ввічливості між різними культурами та лінгвістичними системами. Ось декілька прикладів порівняльного аналізу:

1. **Ввічливі звертання та титули:** порівнюючи ввічливі звертання та титули в китайській мові з іншими мовами, можна виявити, які аспекти ввічливості вказують на подібні або різні соціокультурні норми. Наприклад, у японській мові також існують складні ввічливі форми звертання, такі як “さん” (san) чи “様” (sama). Японські слова “さん” (san) та “様” (sama) в перекладі на українську мову означає "містер", а в китайській мові еквівалентом ввічливого звертання “さん” (san) та “様” (sama) буде слово “先生”.

2. **Фрази ввічливості та їхні семантичні нюанси:** порівнюючи фрази ввічливості, які використовуються в різних мовах, можна виявити, які значення та семантичні відтінки вони мають. Наприклад, способи виразити подяку можуть відрізнятися в різних мовах, вказуючи на різні аспекти вдячності.

3. **Соціокультурні норми:** порівнюючи, які ситуації спонукають вживання ввічливості в різних мовах, можна зрозуміти, які соціокультурні норми впливають на комунікативну практику. Наприклад, у деяких мовах ввічливість може бути більш акцентована у комерційних або офіційних відносинах.

4. **Семантика граматичних форм:** порівнюючи граматичні конструкції, які вказують на ввічливість, можна виявити, які граматичні ресурси використовуються в різних мовах для вираження цього аспекту комунікації.

5. **Історичні та культурні фактори:** вивчення історичних та культурних факторів може розкрити, які події та розвиток культури впливають на вживання ввічливості в різних мовах.

Наприклад, в порівнянні з китайською мовою, яка має розгалужену систему титулів та звертань, англійська мова може виражати ввічливість менш формальними способами, такими як вживання “please” (будь ласка) та вдячних виразів.

Порівняльний аналіз допомагає не тільки зрозуміти, як ввічливість функціонує в китайській мові, а й порівняти цей аспект з різними мовами, що розкриває багатогранні аспекти комунікації та культурних нюансів.

Когнітивний аналіз ввічливості в китайській мові досліджує психологічні процеси та механізми, які стоять за вживанням ввічливості, а також роль когнітивних аспектів у сприйнятті цього явища. Когнітивний аналіз дає змогу вивчити когнітивні процеси, які стоять за вживанням ввічливості, такі як перцепція загрози або статусу. Ось деякі можливі підходи до когнітивного аналізу:

- **когнітивні моделі ввічливості:** розробка когнітивних моделей допомагає розкрити, які когнітивні процеси сприяють вибору конкретних мовних засобів ввічливості. Моделі можуть включати розгляд когнітивних аспектів, таких як відомості про соціокультурні норми, розуміння контексту та інші фактори.
- **Когнітивні стратегії вживання ввічливості:** дослідження може вивчати, які когнітивні стратегії вживають співрозмовники при виборі ввічливих виразів. Наприклад, чи враховують вони соціальні ролі, статус, відносини тощо.
- **Семантична обробка ввічливості:** аналізуючи, як мозок обробляє семантику ввічливих слів та фраз, можна зрозуміти, які когнітивні механізми відіграють роль у сприйнятті та вживанні цих виразів.
- **Когнітивний навантаження та рішення:** дослідження може вивчати, які когнітивні навантаження впливають на вибір ввічливих виразів. Наприклад, чи

потребує більше когнітивних зусиль вживання ввічливості в розмові з незнайомою особою.

- **Емоційні аспекти ввічливості:** дослідження може аналізувати, які емоційні реакції викликає ввічливість, і чи впливають емоції на вибір мовних засобів ввічливості.
- **Когнітивна норма ввічливості:** дослідження може допомогти встановити, які когнітивні норми впливають на ввічливість. Це може включати дослідження важливості поваги до старших, етикету, традиційні цінності тощо.
- **Когнітивна відстань і ввічливість:** вивчення того, як сприймається ввічливість залежно від відстані між співрозмовниками (фізичною, соціальною тощо), може допомогти розкрити вплив когнітивних чинників на цей аспект комунікації.

Ці підходи дозволяють глибше розуміти психологічні та когнітивні аспекти ввічливості в китайській мові та її відношення до соціокультурного контексту. (Шевченко, 2014, с. 56-61).

Загалом, комплексна методика дослідження вербалізації категорії ввічливості у китайській лінгвістиці може поєднувати різні підходи та методи, щоб отримати глибше розуміння цього аспекту мови та його соціокультурного контексту.

Висновки до 2 Розділу

В розділі 2 “Методологічні засади вивчення вербалізації категорії ввічливості в сучасній китайській мові” були розглянуті ключові аспекти, які відіграють важливу роль у дослідженні ввічливості в контексті сучасної китайської мови. Оглянувши різноманітні методологічні підходи та засоби дослідження, можна зробити наступні висновки:

1. Соціокультурний контекст відіграє надзвичайно важливу роль у дослідженні категорії ввічливості. Ввічливість є глибоко вкоріненою у

соціокультурному контексті китайського суспільства. Розуміння цього контексту є важливою передумовою для вивчення ввічливості в китайській мові.

2. Для дослідження ввічливості в китайській мові варто приділити увагу мовним засобам ввічливості. Вивчення вербалізації ввічливості включає аналіз лексичних одиниць, граматичних конструкцій та синтаксичних засобів, що виражають ввічливість.

3. Ввічливість виявляється через семантичні нюанси слів та фраз, а також у їхньому вживанні в реальних прагматичних ситуаціях. Саме тому дослідження семантичного та прагматичного аспектів є необхідним при аналізі категорії ввічливості в сучасній китайській мові.

4. Контекстуальний підхід та власне контекст відіграє важливу роль у визначенні ввічливості, і дослідники повинні розглядати як мовний, так і соціокультурний контексти.

5. Порівняльний аналіз використання ввічливості у китайській мові з іншими мовами може допомогти зрозуміти спільні аспекти та особливості мов, що порівнюються. Саме тому порівняльний аналіз слід застосовувати при дослідженні категорії ввічливості в китайській мові.

6. Важливою складовою дослідження категорії ввічливості в китайській мові є когнітивний аналіз. Когнітивний аналіз розкриває психологічні та когнітивні механізми, які визначають вибір мовних засобів ввічливості.

Усі ці методологічні засади допомагають вивчати ввічливість в китайській мові як комплексний явище, що включає лінгвістичні, соціокультурні та когнітивні аспекти. Далі в дослідженні можна використовувати ці методологічні підходи для конкретних дослідницьких завдань та глибокого розуміння ввічливості у китайському мовленні.

РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ ВЕРБАЛІЗАЦІЇ КАТЕГОРІЇ ВВІЧЛИВОСТІ В СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

3.1 Ввічливість у ситуаціях неформального спілкування

У неформальних ситуаціях спілкування в сучасній китайській мові велику роль у вираженні ввічливості відіграють звертання. Звертання вибираються залежно від ступеня близькості між співрозмовниками, їхнього віку, статусу, інших контекстуальних чинників та загальних норм культури. Давайте розглянемо деякі звертання, які використовуються у неформальних ситуаціях для вираження ввічливості.

Одними з найпоширеніших звертань в китайській мові є:

你 nǐ – це стандартне звертання “ти”. Використовується у розмовах між друзями, колегами та ровесниками. Наприклад: 你来自哪里? *Nǐ láizì nǎlǐ?* – “Звідки ти?”

妳 nǚ – це аналог 你, який в китайській мові використовується, коли мова йде про жінок. Наприклад: 妳怎么样? *Nǚ zěnmē yàng?* – “Як ти себе почуваєш?” В такого типу звертань можна лише на письмі зрозуміти до кого саме звертаються, адже в усній мові 妳 nǚ для звертання до жінки, та 你 nǐ, загальне слово, яке використовується для привітань, є співзвучними.

您 nín – більш ввічливе звертання “ви”. Використовується в розмовах зі старшими або в формальних ситуаціях. Наприклад: 您的订单已经完成了。 *Nín de dìngdān yǐjīng wánchéngle.* – “Ваше замовлення вже готове”.

师傅 shīfu – це звертання до майстрів, вчителів або експертів у відповідній галузі. Коли співрозмовник використовує подане звертання при розмові з людьми, то саме за допомогою цього він виражає повагу до їхнього досвіду. Наприклад:

1. 师傅, 您能告诉我如何正确再现这种功夫元素吗? *Shīfu, nín néng gàosù wǒ rúhé zhèngquè zàixiàn zhè zhǒng gōngfū yuánsù ma?* – “Майстре, розкажіть, будь

ласка, як мені правильно відтворити цей елемент кун-фу?”. В цьому прикладі використано слово 师傅 shīfù для звертання до тренера з кун-фу.

2. 这位师傅真是一位技艺高超的工匠。Zhè wèi shīfù zhēnshì yī wèi jìyì gāochāo de gōngjiàng. – “Цей майстер справжній висококваліфікований ремісник.” З цього прикладу ми можемо дізнатися, що людина є висококваліфікованим ремісником, до якого звертаються з повагою.

Ввічливе звертання 老师 lǎoshī зазвичай вживається для звертання до вчителів або професорів. Наприклад: 老师, 请让我去方便一下儿, 可以吗? Lǎoshī, qǐng ràng wǒ qù fāngbiàn yīxià er, kěyǐ ma? – “Вчителю, можна мені в туалет, будь ласка?”. Тут використано слово 老师 lǎoshī, яке вказує на те, що студент звертається з проханням до свого вчителя на уроці.

阿姨 āyí – це звертання до жінок, які старше за людину, яка звертається, але не настільки старше, щоб вживати 您. Часто використовується у розмовах, які трапляються на вулиці, особливо під час прогулянок по незнайомим місцям. Наприклад: 阿姨, 您能告诉我们怎么去玩具店吗? Āyí, nín néng gàosù wǒmen zěnme qù wánjù diàn ma? – “Тімонько, а чи не підкажете, як пройти до магазину іграшок?”. В цьому прикладі використано відразу два типи звертань: звертання 阿姨 āyí, що вказує на те, що співрозмовники звертаються до незнайомої жінки яка старша за них, та звертання 您 nín, яке вказує на ввічливість розмови.

叔叔 shūshu / 阿叔 āshū – це звертання використовується до чоловіків, які старші за людину, що звертається до них. Також слова 叔叔 shūshu / 阿叔 āshū дуже часто використовуються у неформальних контекстах. Звертання 叔叔 shūshu також може бути використане у зменшено-пестливому звертанні та несе в собі значення “дядечка”. Наприклад: 雷锋叔叔, 我们要向您学习。Léifēng shūshu, wǒmen yào xiàng nín xuéxí. – “Дядько Лей Фенг, ми хочемо вчитися у тебе”. В цьому реченні слово 叔叔 shūshu використане як звертання до людини старшої за віком від хлопчиків.

哥哥 gēgē / 弟弟 dìdì – ці слова вживаються для звертання до старшого або молодшого брата в неформальних сімейних розмовах. Також слово 哥哥 gēgē в

сучасній розмовній китайській мові використовується в значенні “братик”. В цьому значенні слово 哥哥 gēgē використовується для звернення до чоловіка старшого від того, хто говорить, але одного з ним/ній покоління. Наприклад: 哥哥, 你能帮我举个例子吗? Gēgē, nǐ néng bāng wǒ jǔ gè lìzi ma? – “Брате, можеш, будь ласка, допомогти мені з цим прикладом?”

姐姐 jiějie / 妹妹 mèimèi – вживається для звертання до старшої або молодшої сестри в неформальних сімейних розмовах. Також слово 姐姐 jiějie в сучасній китайській мові в розмовній мові використовується в значенні “сестричка”. В цьому значенні слово 姐姐 jiějie використовується звернення до жінки старшої від співрозмовника, але одного з ним/їм покоління. Наприклад: 姐姐, 我想和你一起去购物。 Jiějie, wǒ xiǎng hé nǐ yìqǐ qù gòuwù. – “Сестро, я хочу піти з тобою на шопінг”.

朋友 péngyou – звертання яке має переклад “друг”. Використовується у розмовах між друзями. Наприклад: 朋友, 明晚能和我一起去北京吗? Péngyou, míng wǎn néng hé wǒ yìqǐ qù běijīng ma? – “Друзе, чи можеш ти поїхати в Пекін зі мною завтра ввечері?”.

Ці звертання допомагають підтримувати професійні відносини та ефективно спілкування на роботі. Вони вказують на повагу та професійну толерантність у співробітництві з колегами та партнерами по роботі.

Звертання грають важливу роль у побудові ввічливих стосунків у неформальних ситуаціях у сучасній китайській мові. Вибір конкретного звертання вказує на ступінь поваги та близькості між співрозмовниками і сприяє ефективному спілкуванню в різних контекстах (Spencer–Oatey, 2000).

Звертання до друзів та рідних є надзвичайно розповсюдженим звертанням у китайській мові. У неформальних ситуаціях спілкування в сучасній китайській мові звертання до друзів та рідних грають ключову роль у вираженні близькості та ввічливості. Ось деякі звертання, які часто використовуються у таких ситуаціях:

大家 dàjiā – це дружнє звертання, що перекладається як “всі”. Використовується, коли ви спілкуєтеся з друзями або родиною у груповому контексті. Наприклад: 大家好! Dàjiā hǎo – “Привіт всім!”

Як зазначалося раніше, досить поширеним звертанням не лише до сім’ї, а й в інших неформальних розмовах є звертання 哥哥 gēgē, 姐姐 jiějiě, 弟弟 dìdì та 妹妹 mèimèi. 哥哥 gēgē та 姐姐 jiějiě – це звертання, яке вказує на братні чи сестринські стосунки. Використовується для звертання до старших братів або сестер. Наприклад: 哥哥, 你怎么了? Gēgē, nǐ zěnmēle? – “Брате, як ти?”

В той же час звертання 弟弟 dìdì та 妹妹 mèimèi використовується, коли звертаються до молодших братів або сестер. Наприклад: 妹妹, 我爱你。 Mèimei, wǒ ài nǐ – “Моя сестричко, я тебе люблю”.

Також надзвичайно поширеними є звертання до батьків 爸爸 bàba та 妈妈 māma. Слово 爸爸 bàba використовується для звертання до свого батька, а слово 妈妈 māma використовується для звертання до мами. Наприклад: 爸爸, 你今天怎么了? Bàba, nǐ jīntiān zěnmēle? – “Тату, як у тебе справи сьогодні?”.

Ще одним надзвичайно поширеним звертанням у родинних відносинах є термін 亲爱的 qīn'ài de – що у перекладі має декілька значень: “милий”, “дорогий”, “шановний”, “коханий”. 亲爱的 qīn'ài de – це термін ніжності, який можна використовувати у відносинах з близькими друзями та рідними. Наприклад: 亲爱的朋友, 谢谢你的帮助。 Qīn'ài de péngyǒu, xièxiè nǐ de bāngzhù – “Дорогий друже, дякую за твою допомогу”. В цьому прикладі вжито два звертання, які використовують саме для розмови з близькими: термін 亲爱的 qīn'ài de, та слово 朋友 péngyǒu.

Також не слід забувати про звертання, які китайці використовують для звернення до дружини та чоловіка, які знаходяться у подружніх стосунках. Слова 老婆 lǎopó – дружина та 老公 lǎogōng – чоловік – є найпоширенішими звертання до дружини та чоловіка в подружніх відносинах. Наприклад: 老婆, 我爱你。 Lǎopó, wǒ ài nǐ – “Моя дорога дружино, я тебе люблю”. Проте у слова 老婆 lǎopó є ще одне

значення, яке використовувалося в давнину: “стара”. Саме тому чоловікам у зверненні до своєї коханої дружини слід правильно підбирати формулювання свого звертання та тону розмови, тому що дружина може не вірно зрозуміти свого чоловіка і подумати, що він називає її старою.

Ці звертання допомагають створити теплу та ввічливу атмосферу у розмовах з друзями та рідними. Вони виражають близькість та розуміння між співрозмовниками і сприяють підтримці теплих відносин у неформальних сімейних та дружніх контекстах (Gu, 1990).

Також ще однією категорією звертань, яка є надзвичайно важливою та поширеною є звертання до ровесників.

У неформальних ситуаціях спілкування в сучасній китайській мові звертання до ровесників вказують на рівність і дружні стосунки. Ось деякі звертання, які часто використовуються у таких ситуаціях:

Як зазначалося раніше, найпоширенішим звертанням з цієї категорії є звертання 朋友 réngyǒu. 朋友 réngyǒu – це загальне звертання, яке перекладається як “друг”. Використовується для звертання до друзів та ровесників. Наприклад: 朋友们, 我们去吃晚餐吧! Réngyǒumen, wǒmen qù chī wǎncān ba! – “Друзі, давайте підемо на вечерю!”

Ще одним з широкоживаних звертань є використання слова 同学 tóngxué. 同学 tóngxué – це звертання до однокласників або співробітників у навчальних або робочих групах. Наприклад: 同学们, 你们准备好考试了吗? Tóngxuémen, nǐmen zhǔnbèi hǎo kǎoshìle ma? – “Однокласники, ви готові до іспиту?”

Якщо ви хочите звернутися до свого партнера або товариша, з яким ви маєте спільну справу або ж хобі, тоді слід використати звертання 伙伴 huǒbàn, яке перекладається як “партнер”, “товариш”, “співтовариш”. Наприклад: 我们是最好的伙伴! Wǒmen shì zuì hǎo de huǒbàn! – “Ми найкращі партнери!”

Використання слів 兄弟 xiōngdì 姐妹 jiěmèi при звертанні до своєї сім'ї вказує на братні чи сестринські стосунки між ровесниками. Наприклад: 兄弟们, 我们一起庆祝吧! Xiōngdìmen, wǒmen yìqǐ qìngzhù ba! – “Брати, давайте святкувати разом!”

Ці звертання створюють атмосферу дружнього та рівноправного спілкування між ровесниками. Вони підкреслюють близькість відносин і взаємну повагу один до одного.

Одним з найпоширеніших звертань в наш час в Китаї є звертання до дітей. В сучасній китайській мові звертання до дітей використовується для спілкування з маленькими дітьми або підлітками. Ось деякі звертання, які зазвичай використовуються в цих ситуаціях:

宝宝 bǎobǎo – це ніжне звертання, що може перекладатися як “скарб”. Зазвичай в розмовній мові слово 宝宝 bǎobǎo має значення “дитинко” або ж “немовлятко”. Слово 宝宝 bǎobǎo використовується для звертання до маленьких дітей або немовлят. Наприклад: 宝宝, 你要吃饭吗? Bǎobǎo, nǐ yào chīfàn ma? – “Дитинко, ти хочеш їсти?”

Наступним поширеним звертанням до дітей є використання слова 孩子 háizi. 孩子 háizi – загальне звертання, яке означає “дитина”. Використовується для звертання до дітей різного віку. Наприклад: 孩子们, 你们要玩什么游戏? Háizimen, nǐmen yào wán shénme yóuxì? – “Діти, у що ви хочете грати?”

Ще одним поширеним звертанням є слово 小朋友 xiǎo péngyou. Дослівно це звертання перекладається “маленький друг” і використовується до маленьких дітей або друзів вашої дитини. Наприклад: 小朋友们, 我们去公园玩吧! Xiǎopéngyǒumen, wǒmen qù gōngyuán wán ba! – “Дітки, давайте підемо грати в парк!”

亲爱的 qīn'ài de – термін ніжності, який у перекладі має декілька значень: “милий”, “дорогий”, “шановний”, “коханий”. Поданий термін також може використовуватися у відносинах з дітьми. Наприклад: 亲爱的孩子, 妈妈爱你。Qīn'ài de háizi, māma ài nǐ. – “Моя дорога дитино, мама тебе любить”.

Звертання до дітей виражає турботу, ніжність і підтримку з боку дорослих. Вони допомагають створити позитивне та надійне спілкування з маленькими співрозмовниками (Gu, 1999).

Наступним не менш важливим різновидом неофіційних звертань є звертання до незнайомців. У сучасній китайській мові звертання до незнайомих осіб може бути більш офіційним та ввічливим, оскільки вони вказують на повагу та ввічливість. Ось деякі приклади звертань до незнайомців:

先生 xiānsheng – ввічливе звертання до незнайомих чоловіків, яке можна перекласти як “пан”. Зазвичай це звертання є надзвичайно поширеним не лише у ситуаціях неформального спілкування, а й у ситуація формального спілкування теж. Можна зазначити, що слово 先生 xiānsheng – “пан” – є універсальним ввічливим звертанням до чоловіків. Наприклад: 请问, 这位先生, 您知道去火车站的路吗? *Qǐngwèn, zhè wèi xiānshēng, nín zhīdào qù huǒchē zhàn de lù ma?* – “Вибачте, пане, чи ви знаєте, як дістатися до залізничного вокзалу?”

Ще одним надзвичайно поширеним звертанням до жінок є використання виразу 女士 nǚshì. Це ввічливе звертання до незнайомих жінок, яке можна перекласти як “пані”. Наприклад: 请问, 这位女士, 您能帮我拿一下这个包吗? *Qǐngwèn, zhè wèi nǚshì, nín néng bāng wǒ ná yīxià zhège bāo ma?* – “Вибачте, пані, чи можете ви взяти цю сумку для мене?”

У попередніх двох прикладах крім ввічливого звертання 先生 xiānsheng – “пан” та 女士 nǚshì – “пані” вжито ще й ввічливий вираз 请问 qǐngwèn – який можна перекласти як “вибачте” або ж як “дозвольте запитати”. Вживання виразу 请问 qǐngwèn в поєднанні з ввічливим звертанням дає нам зрозуміти, що мовець звертається до незнайомої людини надзвичайно ввічливо.

І ще одим різновидом звертання до незнайомців є вживання слова 您 nín. 您 nín – це формальний варіант звертання “ви”, який виражає ввічливість та повагу. Наприклад: 尊敬的您, 我们诚挚地欢迎您参加我们的活动。 *Zūnjìng de nín, wǒmen*

chéngzhì de huānyíng nín cānjiā wǒmen de huódòng. – “Шановні, ми щиро вас вітаємо на нашій події”.

Ці звертання допомагають створити ввічливий та поважний тон у спілкуванні з незнайомими. Вони показують готовність до взаємодопомоги та ввічливості у спілкуванні.

Ще одним різovidом звертань є звертання до публіки. У сучасній китайській мові звертання до публіки використовуються для спілкування з великою аудиторією, такою як глядачі, слухачі або читачі. Ось деякі звертання, які можна використовувати для цих цілей:

亲爱的观众 qīn'ài de guānzhòng – це ніжне та ввічливе звертання до глядачів, яке можна перекласти як “шановна аудиторіє”. Зазвичай використовується при проведенні конференцій, виступів, тощо. Наприклад: 亲爱的观众, 欢迎来到我们的节目。Qīn'ài de guānzhòng, huānyíng lái dào wǒmen de jiémù – “Шановні глядачі, ласкаво просимо до нашої передачі”. У цьому прикладі також використане ввічливе слово 欢迎 huānyíng, яке перекладається як “ласкаво просимо”. Це є поширеним виразом, який використовується для підсилення конотації ввічливого звертання.

Наступним поширеним звертанням до публіки є звертання 各位听众 gè wèi tīngzhòng. 各位听众 gè wèi tīngzhòng – це звертання до слухачів, яке можна перекласти як “шановні слухачі”. Наприклад: 各位听众, 现在请听好, 我们有重要的公告。Gèwèi tīngzhòng, xiànzài qǐng tīng hǎo, wǒmen yǒu zhòngyào de gōnggào. – Шановні слухачі, будь ласка, слухайте уважно, у нас є важливе повідомлення”. У цьому прикладі теж вжите слово 请 qǐng яке підсилює ввічливе звертання, та робить речення більш ввічливим.

Ще одним розповсюдженим звертанням є використання виразу 亲爱的读者 qīn'ài de dúzhě. 亲爱的读者 qīn'ài de dúzhě – це звертання до читачів, яке можна перекласти як “шановні читачі”. Наприклад: 亲爱的读者, 感谢您对我们刊物的支持和关注。Qīn'ài de dúzhě, gǎnxiè nín duì wǒmen kānwù de zhīchí hé guānzhù. – “Шановні читачі, дякуємо вам за вашу підтримку та інтерес до нашої публікації”.

Ці звертання допомагають створити позитивні та ввічливі враження від спілкування з публікою. Вони показують повагу і вдячність до аудиторії та читачів (Дудар, 2018).

В наш час інтернет-спілкування є надзвичайно важливим аспектом життя. Відповідно в сучасній китайській мові звертання в інтернет-спілкуванні відіграють вагомую роль в житті кожного китайця. В інтернет-спілкуванні у сучасній китайській мові існують різні звертання, які вказують на стиль та відносини між співрозмовниками. Ось деякі з них:

Як зазначалося раніше слово 朋友 réngyǒu “друг” – це загальноповне звертання, яке використовується в різних ситуаціях. Використовується також і у соціальних мережах та форумах для спілкування з іншими користувачами. Наприклад: 大家好, 朋友们, 有没有什么新鲜事要分享? Dàjiā hǎo, réngyǒumen, yǒu méiyǒu shé me xīnxiān shì yào fēnxiǎng? – “Всім привіт, друзі, чи є щось цікаве для обговорення?”

Ще досить поширеними словами в інтернет-спілкуванні є слова 用户 yònghù – “користувач” та 网友 wǎngyǒu – яке має значення “інтернет-друг”. Ці слова використовуються для звертання до користувачів інтернет-ресурсів або інших онлайн-співробітників. Наприклад: 亲爱的用户, 别忘了订阅我们的页面。Qīn'ài de yònghù, bié wàngle dìngyuè wǒmen de yèmiàn. – “Шановні користувачі, не забудьте підписатися на нашу сторінку”.

小伙伴 xiǎo huǒbàn – це різновид звертання, яке може бути використано для звертання до онлайн-друзів або спільноти. Наприклад: 大家好, 小伙伴们, 今天我们一起玩游戏吧! Dàjiā hǎo, xiǎo huǒbàntmen, jīntiān wǒmen yìqǐ wán yóuxì ba! – “Всім привіт, друзі, сьогодні ми разом граємо в гру!”

Ще одним популярним в інтернеті звертанням є вираз 尊敬的用户 zūnjìng de yònghù який можна перекласти “шановні користувачі”. 尊敬的用户 zūnjìng de yònghù – це ввічливе звертання до користувачів інтернет-ресурсів, що підкреслює повагу до них. Наприклад: 尊敬的用户, 我们随时准备倾听您的意见, 回答您的问题。Zūnjìng de yònghù, wǒmen suíshí zhǔnbèi qīngtīng nín de yìjiàn, huídá nín de wèntí. – “Шановні

користувачі, ми завжди готові слухати вашу думку та відповідати на ваші запитання”.

Аналізуючи приклади використання ввічливих виразів в інтернет-спілкуванні ми прийшли до висновку, що більшість сталих виразів на українську мову перекладається одним загальним словом: “друг”. Отже, слід зазначити, що хоча і виразів для спілкування в інтернеті існує дуже багато, проте при перекладі їх сенс частково втрачається, і дані вирази замінюються словом, яке є більш універсальним та характерним для мови перекладу.

Також, слід зазначити, що звертання залежать від контексту та стилю спілкування в інтернеті. Вони можуть бути більш неформальними або більш ввічливими в залежності від співрозмовників та ситуації (Гребенюк, 2017).

В наш час розуміння та спілкування з молодшим поколінням є надзвичайно важливим аспектом. Саме тому серед ввічливих виразів при неофіційному спілкуванні вагоме місце займають саме звертання в молодіжному жаргоні. Молодіжний жаргон у сучасній китайській мові часто використовує нестандартні або забавні форми звертань. Ось деякі приклади таких звертань:

老哥 lǎo gē – це звертання до чоловіків, яке можна перекласти як “старший брат”. В молодіжному жаргоні дуже часто можна зустріти переклад цього слова як “старий” або ж “чувак”. Його використовують для неформального звернення до хлопців, дане слово містить в собі позитивний відтінок та є надзвичайно популярним саме в молодіжному сленгу. Також слово 老哥 lǎo gē часто використовується серед молодих чоловіків для вираження поваги або дружніх відносин. Наприклад: 你越来越诡异了, 老哥。简直不可理喻。Nǐ yuè lái yuè guǐyìle, lǎo gē. Jiǎnzhí bùkě lǐyù. – “*Ти стаєш все дивнішим і дивнішим, старий. Це дійсно неймовірно.*”

老姐 lǎo jiě – це аналогічне звертання до жінок, яке можна перекласти як “старша сестра”. В сучасному сленгу часто можна знайти переклад цього слова як “сестричка”. Проте слід зазначити, що це звертання не має жодного зв’язку з родинними зв’язками. Воно використовується до будь якої дівчини, яка є вашим

другом. Наприклад: 老姐, 别怕, 危险已经过去了。 *Jiějiě, bié pà, wéixiǎn yǐjīng guòqùle.* – “Сестричко, не бійся, небезпека минула”.

老板 *lǎo bǎn* – це звертання, яке можна перекласти як “шеф” або “бос”. Воно використовується для звертання до когось, хто має вищий статус або владу, але дуже часто використовується з гумором серед близьких друзів. Наприклад: *你的钱不会丢的, 对吧, 老板? Nǐ de qián bù huì diū de, duì ba, lǎobǎn?* – “*Ти ж не міг втратити свої гроші, правда, босе?*”. В цьому реченні слово 老板 *lǎo bǎn* використане в гумористичному підтексті, щоб підкреслити те, що друзі насміхаються над іншим другом.

小可爱 *xiǎo kě'ài* – це звертання, яке перекладається як “миленький” або “милість”. В молодіжному сленгу використовується в значенні “симпатяга” або ж “няшка”. Воно може бути використано для звертання до когось, хто вважається привабливим або милосердним. Наприклад: *你好, 小可爱。 Nǐ hǎo, xiǎo kě'ài.* – “Привіт, миленька!”

兄弟姐妹 *xiōngdì jiěmèi* – це звертання, яке перекладається як “брати і сестри”. Воно вказує на близькі дружні відносини між людьми. Звертання 兄弟姐妹 *xiōngdì jiěmèi* може використовуватися як в спілкуванні між родиною, так і в спілкуванні між друзями та знайомими. Наприклад: *兄弟姐妹们, 今天我们要学习如何正确游泳! Xiōngdì jiěmèimen, jīntiān wǒmen yào xuéxí rúhé zhèngquè yóuyǒng!* – “Брати та сестри, сьогодні ми з вами навчимося правильно плавати!”

Молодіжний жаргон може бути дуже креативним та змінюватися з часом. Ці звертання використовуються для створення неформального та дружнього спілкування серед молоді.

Звертання в неформальних діалогах у кафе та ресторанах також є важливою частиною спілкування та побудови ввічливої комунікації. У китайських кафе та ресторанах звертання може бути дуже ввічливим і залежить від ситуації та вашого відношення до співрозмовника. Ось деякі приклади звертань у таких ситуаціях:

服务员 fúwù yuán – це загальне звертання до офіціантів або обслуговуючого персоналу в ресторані чи кафе. Воно також використовується як ввічливе звертання. Також при звертанні по професії дуже часто використовується як допоміжне дієслово 请 qǐng, яке перекладається як “будь-ласка” та надає речення ввічливого відтінку. Наприклад: 服务员, 请给我们菜单。 Fúwùyuán, qǐng gěi wǒmen càidān “Офіціанте, будь ласка, принесіть нам меню”.

При ввічливій розмові в кафе та ресторанах також використовується слово 老板 lǎobǎn, яке в цьому контексті може перекладатися як “власник”. 老板 lǎobǎn – це звертання до власника ресторану чи кафе. Це слово також може використовуватися для вираження подяки при розмові з власником закладу. Наприклад: 老板, 这道菜真好吃! Lǎobǎn, zhè dào cài zhēn hào chī! – “Власнику, ця страва дуже смачна!”

Також дуже поширеними звертаннями у різних закладах є широковживані звертання: 先生 xiānsheng, 女士 nǚshì та 朋友 péngyǒu. Зазвичай звертаючись до людини використовуючи звертання 先生 xiānsheng, 女士 nǚshì та 朋友 péngyǒu слід дотримувати правильної побудови речення: спочатку має стояти ім’я людини до якої звертаються, і лише потім ввічливе звертання. Наприклад:

1. 请问, 王先生, 您想点什么? Qǐngwèn, wáng xiānshēng, nín xiǎng diǎn shénme? – “Вибачте, пане Ванг, що б ви хотіли замовити?”
2. 李朋友, 我们今天吃晚餐吧? Lǐ péngyǒu, wǒmen jīntiān chī wǎncān ba? – “Друзе Лі, давайте сьогодні поведемо!”

Фраза-кліше 先生/女士, 请问要结账吗? Xiānshēng/nǚshì, qǐngwèn yào jiézhàng ma? – “Пане/пані, чи хочете ви заплатити?” – це питання про оплату, яке можна використовувати перед покиданням ресторану чи кафе.

Ці звертання допомагають створити приємну та ввічливу атмосферу під час споживання їжі в громадських місцях. Вони також можуть вказувати на ваше бажання до гостинності та дружнього спілкування (R.Scollon & S.Scollon, 2001).

У особистих повідомленнях, таких як листи, повідомлення в соціальних мережах або текстові повідомлення, звертання можуть бути більш особистими і залежать від ваших відносин з отримувачем. Ось деякі приклади звертань:

У особистих повідомленнях надзвичайно поширеними є використання звертань зі словом 亲 qīn. Наприклад:

亲爱的 qīn'ài de – це ніжне звертання, яке перекладається як “дорогий” або “любий”. Воно часто використовується у романтичних листах або повідомленнях. Наприклад: 亲爱的, 我非常想念你。 Qīn'ài de, wǒ fēicháng xiǎngniàn nǐ. – “Моя люба, я дуже сумую за тобою”.

亲 qīn – це скорочене звертання від 亲爱的 qīn'ài de і може використовуватися для позначення близьких відносин між співрозмовниками. Наприклад: 亲, 明天我就来看你。 Qīn, míngtiān wǒ jiù lái kàn nǐ. – “Дорогий, завтра я прийду до тебе в гості”.

亲爱的家人 qīn'ài de jiārén – це звертання до родини, яке підкреслює близькі відносини. Наприклад: 亲爱的家人, 我爱你们, 也想念你们。 Qīn'ài de jiārén, wǒ ài nǐmen, yě xiǎngniàn nǐmen. – “Дорога родино, я вас люблю і сумую”.

先生 xiānsheng та 女士 nǚshì – це ввічливі звертання для більш офіційних або ввічливих повідомлень. Наприклад: 尊敬的孙先生, 现将有关文件发给您, 供您参考。 Zūnjìng de sūn xiānshēng, xiànjāng yǒuguān wénjiàn fā gěi nín, gōng nín cānkǎo. – “Шановний пане Сун, я надсилаю вам документи для розгляду”.

Ці звертання можуть додати особистого характеру та тону вашим повідомленням в залежності від контексту та ваших відносин з отримувачем.

У китайській мові вміння правильно виражати вдячність – це важлива складова ввічливості та культури спілкування. У китайській мові дуже багато різноманітних слів та фраз, за допомогою яких можна правильно та найголовніше ввічливо виразити вдячність. Сталі вирази або ж фрази–кліше для вираження вдячності є розповсюдженими в різних комунікативних ситуаціях. Нижче наведено декілька типових фраз, які використовуються для вираження вдячності у сучасній китайській мові.

Найрозповсюдженіше слово за допомогою якого можна виразити вдячність – це слово 谢谢 xièxiè – яке в перекладі на українську мову означає “дякую”. 谢谢 xièxiè – це фраза яка є загальним виразом подяки і використовується у різних мовленнєвих ситуаціях. Наприклад: 谢谢您的帮助。Xièxiè nín de bāngzhù. – “Дякую за Вашу допомогу”.

Наступним широковживаним виразом, який використовується для вираження подяки є вислів 非常感谢 fēicháng gǎnxiè, що перекладається як “широ дякую”. Зазвичай цей вислів використовують для вираження глибокої вдячності та щирої подяки. Також вираз 非常感谢 fēicháng gǎnxiè дуже часто використовується саме у важливих та серйозних обставинах. Наприклад: 我非常感谢你们的支持 Wǒ fēicháng gǎnxiè nǐmen de zhīchí. – “Я надзвичайно вдячний за надану Вами підтримку. ”

多谢 duōxiè – це формальніше вираження подяки і може використовуватися у важливих ситуаціях. Хоча слова 谢谢 xièxiè та 多谢 duōxiè обидва використовуються для вираження ввічливої подяки, проте між ними все таки існує різниця у вживанні. 谢谢 xièxiè – це ввічливе висловлювання, яке вживається з ввічливості, щоб висловити вдячність за доброту інших людей. В той же час слово 多谢 duōxiè зазвичай використовується, щоб висловити вдячність комусь, хто надав вам певну допомогу, і тому слово 多谢 duōxiè є трохи більш емоційним, ніж 谢谢 xièxiè. Різницю у емоційності цих двох слів можна помітити і в українській мові, адже 谢谢 xièxiè перекладається як “дякую”, а 多谢 duōxiè можна перекласти як “дуже дякую”. Наприклад: 多谢你们的慷慨解囊和帮助解决冲突。Duōxiè nǐmen de kāngkǎi jiěnáng hé bāngzhù jiějué chōngtú. – “Щиро дякуємо за вашу щедрість і дякуємо за здійснену допомогу у вирішенні цього конфлікту”.

Ще одним широкопишерим висловом вираження подяки є вислів 你真是太好了 nǐ zhēnshì tài hǎole, що в перекладі означає “це дуже люб'язно з вашого боку.” Ця фраза виражає вдячність і також визнання доброзичливості, також вона може використовуватися як самостійне речення, так і як частинка іншого речення. Наприклад: 你真是太好了, 谢谢您的帮助。Nǐ zhēnshì tài hǎole, xièxiè nín de bāngzhù.

– “Це дуже люб'язно з вашого боку, дякуємо за допомогу”. В цьому прикладі вислів 你真是太好了 *nǐ zhēnshì tài hǎole* вжитий як доповнення іншої частинки речення. Саме завдяки виразу 你真是太好了 *nǐ zhēnshì tài hǎole* можна зрозуміти ступінь ввічливого звертання.

Ці фрази–кліше допомагають виразити вдячність та ввічливість у китайському спілкуванні і додають політурність до ваших відносин з іншими людьми (Kádár, 2013).

Співчуття та підтримка важливі в усіх культурах, і звичайно використання фраз які виражають співчуття не минули і китайську мову. У сучасній китайській мові існують різні фрази–кліше, які використовуються для вираження співчуття. Нижче наведено кілька типових фраз, які використовуються у китайському спілкуванні для вираження співчуття:

Найпоширенішим висловом для вираження співчуття є вислів 节哀顺变 *jié'āi shùnbìàn*, який дослівно перекладається як “примиритися зі втратою (близької людини), втішитися”. Якщо китаєць хоче виразити співчуття, то він використає поданий вислів зі значення співчуття до певної втрати. Саме тому цей вислів в залежності від ситуації можна також перекласти як “співчуваю”. Отже вислів 节哀顺变 *jié'āi shùnbìàn* використовується для вираження співчуття та підтримки у важкі часи. Наприклад: 节哀顺变，我们都在你身边。 *Jié'āi shùnbìàn, wǒmen dōu zài nǐ shēnbiān.* – “Ми співчуваємо та підтримуємо вас у цей важкий час, ми завжди поруч”.

Ще одним розповсюдженим висловом для вираження ввічливості в китайській мові в ситуаціях формального та неформального спілкування є вислів 深感遗憾 *shēn gǎn yíhàn* – “дуже шкода” або ж “глибоко шкодувати”. Зазвичай подана фраза використовується у розмові для вираження глибокого жалю за певні події або втрату. Наприклад: 我深感遗憾聽到听到这个故事。 *Wǒ shēn gǎn yíhàn tīngdào tīng dào zhège gùshì.* – “Мені надзвичайно прикро чути про цю історію”.

Одним з найпоширеніших проявів вираження співчуття є вживання виразу 同情 *tóngqíng* – “співчуваю”. Цей вираз є популярним серед китайців саме завдяки тому, що використання цього вислову є простим способом виразити співчуття і підтримку

людині. Вживання цього виразу характерне як для офіційного спілкування так і для неофіційного. Наприклад: *我们很同情你，请知道我们在这里支持你。Wǒmen hěn tóngqíng nǐ, qǐng zhīdào wǒmen zài zhèlǐ zhīchí nǐ.* – “Ми співчуваємо вам, будь ласка, знайте, що ми тут, щоб вас підтримати”.

Ці фрази–кліше допомагають виразити співчуття та підтримку у складних життєвих ситуаціях і вказують на вашу ввічливість та розуміння.

У сучасній китайській мові існують фрази–кліше, які допомагають виразити симпатію та розуміння до інших людей. Ці фрази використовуються у різних ситуаціях, коли людина хоче виразити співчуття, підтримку або розуміння. Нижче наведено кілька прикладів таких фраз:

1. 我理解你的感受。Wǒ lǐjiě nǐ de gǎnshòu – “Я знаю, що ти відчуваєш.” Цей вислів зазвичай використовується і у офіційному і неофіційному видах спілкування. Наприклад: *我理解你的感受，这很难熬。Wǒ lǐjiě nǐ de gǎnshòu, zhè hěn nán'áo.* – “Це все дуже важко пережити, я розумію, що ти почуваєш”.

2. 我感到很抱歉。Wǒ gǎndào hěn bàoqī – цю фразу можна перекласти на українську мову наступним чином: “мені так шкода”. Вживання цього вислову допомагає співрозмовнику виразити симпатію і вибачення. Наприклад: *发生这样的事，我感到很抱歉。Fāshēng zhèyàng de shìqíng, wǒ gǎndào hěn bàoqiàn.* – “Мені надзвичайно шкода, що саме так все відбулося”.

3. 请放心，我在这里帮助你。Qǐng fàngxīn, wǒ zài zhèlǐ bāngzhù nǐ в перекладі на українську мову має значення – “будьте впевнені, я тут, щоб допомогти”– ця фраза виражає розуміння і готовність допомогти. Зазвичай використовується і у офіційному і неофіційному видах спілкування. Поданий вислів може використовуватися як самостійне речення так і як частинка складного речення. Наприклад: *请放心，我在这里帮助你，所以无论情况有多困难，我都不会离开你。Qǐng fàngxīn, wǒ zài zhèlǐ bāngzhù nǐ, suǒyǐ wúlùn qíngkuàng yǒu duō kùnnán, wǒ dū bù huì líkāi nǐ.* – “Не хвилюйся, я тут, щоб допомогти тобі, тому не зважаючи на складність ситуації я тебе не покину”.

Ці фрази допомагають виразити симпатію та розуміння до інших людей у китайському спілкуванні, підсилюючи ввічливий та доброзичливий тон вашого спілкування (Brown, 2011).

У китайському спілкуванні фрази–кліше для запитань та пропозицій відіграють важливу роль у ввічливому та ефективному обміні інформацією. Нижче наведено кілька типових фраз, які використовуються для цих цілей:

1. 我们一起去吃晚饭吧? Wǒmen yīqǐ qù chī wǎnfàn ba? – ця фраза виражає пропозицію піти разом на вечерю, саме тому її можна перекласти як “Чому б нам усім не піти на вечерю?”. Зазвичай використовується у ситуаціях неформального спілкування. Наприклад: 我们一起去吃晚饭吧? 你想尝试哪种食物? Wǒmen yīqǐ qù chī wǎnfàn ba? Nǐ xiǎng chángshì nǎ zhǒng shíwù? – “Давайте підемо разом на вечерю. Якого роду їжу ви хотіли б спробувати?”

2. 你需要帮忙吗? Nǐ xūyào bāngmáng ma – “Чи потрібна вам допомога?” – за допомогою цього вислову можна поцікавитися чи потрібна допомога. Також ця фраза виражає готовність допомогти та запитує, чи потрібна допомога. Наприклад: 您需要帮助吗? 我可以帮您完成这项任务。 Nín xūyào bāngzhù ma? Wǒ kěyǐ bāng nín wánchéng zhè xiàng rènwù. – “Чи потрібна вам допомога? Я можу допомогти з цим завданням”.

3. 你有什么建议吗? Nǐ yǒu shénme jiànyì ma – “Чи є у вас якісь рекомендації?”. Зазвичай цю фразу використовують для того, щоб запитати про рекомендації або певні пропозиції. Наприклад: 您有什么建议? 我们该如何改进这个项目? Nín yǒu shé me jiànyì? Wǒmen gāi rúhé gǎijìn zhège xiàngmù? – “Чи є у Вас якісь рекомендації? Як ми можемо поліпшити цей проєкт?”

Аналізуючи подані вислови, ми прийшли до висновку, що фрази–кліше для запитань та пропозицій зазвичай використовуються як самостійні речення. Це яскраво видно з прикладів 2, 3, та 4. Ці фрази–кліше сприяють ефективному спілкуванню та виразу ввічливості під час запитань та пропозицій у китайській мові (Gao, 1998).

Побажання та привітання є важливою частиною китайського спілкування, особливо у ввічливому контексті. Нижче наведено кілька типових фраз, які використовуються для виразу побажань і привітань у сучасній китайській мові:

1. 新年快乐! Xīnnián kuàilè! – ця фраза означає “З Новим Роком!” і використовується для вітання з Новим Роком. Наприклад: *新年快乐! 我们祝您新年快乐、万事如意! Xīnnián kuàilè! Wǒmen zhù nín xīnnián kuàilè, wànshì rúyì!* – “З Новим Роком! Бажаємо вам щасливого та процвітаючого Нового Року!” Аналізуючи подане речення, слід звернути увагу на те, що тут вжито ще один вираз, який є характерним для вираження ввічливості в сучасній китайській мові: 我们祝 wǒmen zhù – “ми бажаємо”. Також слід зазначити, що поданий приклад є широкопоширеним способом привітання китайців з Новим роком.

2. 生日快乐! Shēngrì kuàilè – ця фраза означає “З Днем народження!” і використовується для вітання з Днем народження. Наприклад: *生日快乐! 我们祝您生日快乐, 万事如意! Shēngrì kuàilè! Wǒmen zhù nín shēngrì kuàilè, wànshì rúyì!* – “З Днем народження! Бажаємо вам щасливого Дня народження і всього найкращого!”

3. 祝你好运! Zhù nǐ hǎoyùn – ця фраза означає “Бажаю вам успіху!” і використовується для виразу побажань успіху.

4. 恭喜恭喜! Gōngxǐ gōngxǐ – ця фраза означає “Вітаємо! Вітаємо!” і використовується для вітання з різними радісними подіями, наприклад, весіллям або народженням дитини. Наприклад: *恭喜你们的婚礼! Gōngxǐ nǐmen de hūnlǐ!* – “Вітаємо вас з вашим весіллям!”

Слід зазначити, що вираз 恭喜恭喜! gōngxǐ gōngxǐ має певні особливості вживання. Проаналізувавши декілька прикладів, ми дійшли до висновку, що якщо вираз 恭喜恭喜 gōngxǐ gōngxǐ стоїть на початку речення, то він використовується в скороченій формі: 恭喜 gōngxǐ; а якщо вираз вживається після привітання або ж взагалі як самостійне речення, то в такому випадку від буде вжитий у повній формі. Наприклад: *你找到我了, 恭喜恭喜啊。 Nǐ zhǎodào wǒle, gōngxǐ gōngxǐ a.* – “Ті мене знайшов! Вітаю!”

Ці фрази–кліше допомагають створити позитивний та ввічливий тон у спілкуванні та виразити побажання та привітання у китайському мовленні.

В китайській мові є безліч певних фраз-кліше які є сталими та використовуються при ввічливому спілкуванні не лише в ситуаціях формального спілкування, а й в ситуаціях неіформального спілкування теж. Можна зазначити, що ці вирази є загальноприйнятими фразами вираження ввічливості в певних ситуаціях. Нижче наведена таблиця 3.1 з декількома основними сталими виразами, які широко використовуються в сучасній китайській мові.

Таблиця 3.1. Види звертань як засоби реалізації категорії ввічливості у сучасній китайській мові

Фраза–кліше/Сталі вирази	Призначення
1. 新年快乐! Xīnnián kuàilè – “ <i>вітаю з Новим Роком!</i> ”	Вітання з Новим Роком.
2. 生日快乐! Shēngrì kuàilè – “ <i>вітаю з Днем народження!</i> ”	Вітання з Днем народження.
3. 祝你好运! Zhù nǐ hǎoyùn – “ <i>Бажаю Вам успіху!</i> ”	Побажання успіху.
4. 恭喜恭喜! Gōngxǐ gōngxǐ – “ <i>Вітаю!</i> ”	Вітання з різними радісними подіями.
5. 你想要什么? Nǐ xiǎng yào shénme – “ <i>Чого ти хочеш?</i> ”	Запитання про бажання чи потреби.
6. 我们一起去吃晚饭吧? Wǒmen yīqǐ qù chī wǎnfàn ba – “ <i>Чому б нам усім не піти на вечерю?</i> ”	Пропозиція піти разом на вечерю.
7. 你需要帮忙吗? Nǐ xūyào bāngmáng ma? – “ <i>Вам потрібна допомога?</i> ”	Запитання про потребу в допомозі.

8. 你有什么建议吗? Nǐ yǒu shénme jiànyì ma – “ <i>Чи можете ви щось порадити?</i> ”	Запитання про рекомендації чи пропозиції.
9. 我理解你的感受! Wǒ lǐjiě nǐ de gǎnshòu! – “ <i>Я розумію, що ти відчуваєш!</i> ”	Вираз розуміння чужих почуттів.
10. 我感到很抱歉! Wǒ gǎndào hěn bàoqiàn! – “ <i>Мені дуже шкода!</i> ”	Вираз симпатії та вибачення.

3.2 Ввічливість у ситуаціях формального спілкування

Формальне спілкування є невід’ємною частиною життя кожної людини. Як зазначалося в першому розділі, китайці надають надзвичайно великого значення на поділ формального та неформального спілкування. Саме тому будучи в Китаї та спілкуючися з китайцями вкрай важливо дотримуватися правил спілкування.

Перш за все, слід зазначити, що формальне використання – це спілкування з використанням офіційних, ввічливих форм звертання, таких як 先生 xiānshēng – “пан”, 小姐 xiǎojiě – “міс”, 主席 zhǔxí – “голова”, тощо. Саме дотримання офіційного стилю спілкування допомагає китайцям зберегти своє обличчя перед співрозмовниками, створити професійну та ділову атмосферу, та вигідно підписати угоду, чи дійти до виграшної домовленості, тощо.

Звернення до керівників є важливою частиною ввічливого спілкування в сучасній китайській мові. Саме тому ми розглянули та проаналізували деякі зразки звертань до керівників:

1. Одним з найпоширеніших звертань в діловому спілкуванні є звертання до співрозмовника використовуючи загальнопоширене слово 先生 xiānshēng – “пан”. Можна вважати, що це слово є універсальним, адже його можна використовувати в будь-якій розмовній ситуації. Наприклад: 抱歉, 张先生, 先生, 我不知道答案。
Bàoqiàn, zhāng xiānshēng, xiānshēng, wǒ bù zhīdào dá'àn. – “Вибачте, пане Чжан, я не

знаю відповіді.. ”. В цьому прикладі крім ввічливого звертання 先生 xiānshēng – “пан”, ще й вжито слово 抱歉 bàoriàn – “відчувати себе винуватим, шкодувати; висловити співчуття; просити вибачення”, яке використовується китаїцями для вираження вибачення.

2. Ще одним надзвичайно поширеним звертанням в офіційному спілкуванні є звертання по титулу який займає ваш співрозмовник. Наприклад, використання слова 主席 zhǔxí – “голова, головуючий”. Це більш офіційний спосіб звертання до голови організації або ради.

3. Ще одним розповсюдженим звертанням є звертання з використанням слова 董事长 dǒngshì zhǎng – “голова правління.” Такий тип звертання використовується коли ви спілкуєтеся з керівником, який очолює правління компанії.

4. Одним з поширених звертань до керівництва є використання виразу 尊敬的 zūnjìng de – який має значення “шановний”. Наприклад: 尊敬的经理。Zūnjìng de jīnglǐ – “шановний керівник”, або ж 尊敬的老板 zūnjìng de lǎobǎn “Шановний бос” . Використання звернення з виразом 尊敬的 – це формальний спосіб звертання до власника або керівника підприємства, який використовується, коли ви спілкуєтеся з керівником і ви бажаєте висловити повагу.

5. Також надзвичайно поширеним є вислів 亲爱的领导 qīn'ài de lǐngdǎo – “дорогий керівник”, який використовується для вираження близькості і ввічливості у спілкуванні з керівником. Наприклад: 亲爱的王领导，今天我能不能早点回家吗？Qīn'ài de wáng lǐngdǎo, jīntiān wǒ néng zǎodiǎn huí jiā ma? – “Шановний менеджер Ван, чи можу я сьогодні повернутися додому раніше?”

Аналізуючи подані приклади та комунікативні ситуації в сучасній китайській мові ми прийшли до висновку, що під час здійснення звертання, китаїці спочатку вказують ім'я або ж прізвище людини до якої вони звертаються, а потім лише посаду цієї людини.

При спілкуванні з керівниками важливо враховувати вищий статус і використовувати ввічливі звертання для підтримки професійних стосунків. Нижче

наведено декілька поширених ввічливих звертань, які поширені в сучасній китайській мові:

1. 衷心感谢您的支持与指导。Zhōngxīn gǎnxiè nín de zhīchí yǔ zhǐdǎo – “Щиро дякуємо вам за вашу підтримку та поради”.

2. 非常感谢您的指导。Fēicháng gǎnjī nín de zhǐdǎo – “Дуже вдячні за вашу настанову”.

В прикладах 1 та 2 також вжито ввічливі вирази для вираження подяки: 非常感激 fēicháng gǎnjī – “дуже вдячні” та 衷心感谢 zhōngxīn gǎnxiè – “щиро дякуємо”. В даному випадку ми слова 非常 fēicháng та 衷心 zhōngxīn можемо розглядати як посилення подяки і ввічливості.

3. 深感荣幸能够在您的带领下工作。Shēn gǎn róngxìng nénggòu zài nín de dàilǐng xià gōngzuò – “Я відчуваю гордість працювати під вашим керівництвом”.

4. 您的意见对我们非常重要。Nín de yìjiàn duì wǒmen fēicháng zhòngyào – “Ваша думка має велике значення для нас”.

5. 我们尊重您的决定。Wǒmen zūnzhòng nín de juédìng – “Ми поважаємо ваше рішення”.

Ці вирази вказують на повагу і вдячність до вищих посадових осіб та сприяють підтримці продуктивних відносин у формальному спілкуванні (Gu, 1990).

Ввічливі прохання до керівництва є важливою частиною професійного спілкування в китайській мові. Ось декілька прикладів ввічливих прохань:

1. 请问您是否能提供一些指导? Qǐngwèn nín shìfǒu néng tígōng yīxiē zhǐdǎo? – “Чи можливо вас попросити надати деякі вказівки?”

2. 我们需要您的帮助, 您是否能提供支援? Wǒmen xūyào nín de bāngzhù, nín shìfǒu néng tígōng zhīyuán? – “Ми потребуємо вашої допомоги, чи можливо вас попросити надати підтримку?”

3. 请问您是否可以考虑我们的建议? Qǐngwèn nín shìfǒu kěyǐ kǎolǜ wǒmen de jiànyì? – “Чи можете ви розглянути нашу пропозицію?”

4. 如果方便的话, 您是否能提供一些指导? *Rúguǒ fāngbiàn de huà, nín shìfǒu nénggòu tígōng yīxiē zhǐdǎo?* – “Якщо це зручно, чи можливо вас попросити надати деякі вказівки?”

В цих прикладах використовується поширена в китайській мові питальна конструкція 是否 *shìfǒu*, яка використовується для того, щоб виразити певний сумнів при запитанні. Використання такої конструкції є надзвичайно поширеним в ввічливому спілкуванні, адже за допомогою цієї конструкції співрозмовник виражає невпевненість в чомусь, а не стверджує або вимагає щось. Саме тому для успішної ввічливої комунікації китайці використовують саме цей вираз. Адже ці ввічливі прохання допомагають підтримувати доброзичливі та професійні відносини з керівництвом (Лисенко, 2018).

Ввічливе інформування вищого керівництва теж є надзвичайно важливою частиною професійного спілкування в китайській мові. Ось декілька прикладів ввічливого інформування:

1. 关于这个问题, 我想向您汇报一下。 *Guānyú zhège wèntí, wǒ xiǎng xiàng nín huìbào yīxià* – “Щодо цього питання, я хотів би вам доповісти”.

2. 我们需要向您汇报我们的进展。 *Wǒmen xūyào xiàng nín huìbào wǒmen de jìnzhǎn* – “Ми хотіли б повідомити вам про наші досягнення”.

3. 我们将按时提交报告。 *Wǒmen jiāng ànshí tígōng bàogào* – “Ми будемо подавати звіт вчасно”.

4. 请您放心, 我们会定期通报情况。 *Qǐng nín fàngxīn, wǒmen huì dìngqī tōngbào qíngkuàng* – “Будьте впевнені, ми будемо регулярно повідомляти про ситуацію”.

5. 我们很高兴与您分享我们的成就。 *Wǒmen hěn gāoxìng yǔ nín fēnxiǎng wǒmen de chéngjiù* – “Ми раді поділитися з вами нашими досягненнями”.

Ці вирази вказують на ввічливість та професійну повагу до вищого керівництва під час інформування їх про події та роботу.

Вдячність є невід’ємною частинкою побудови ефективної комунікації між співрозмовниками. Особливо важливу роль вираження вдячності відіграє в діловому та офіційному спілкуванні. Вирази вдячності до вищих посадових осіб

надзвичайно важливі в професійному спілкуванні в китайській мові. Ось декілька прикладів таких виразів:

1. 非常感谢您的指导。Fēicháng gǎnxiè nín de zhǐdǎo – “Дуже дякую вам за вашу пораду”.

2. 感谢您的耐心与支持。Gǎnxiè nín de nàixīn yǔ zhīchí – “Дякую за вашу терпимість і підтримку”.

3. 感谢您的时间和关注。Gǎnxiè nín de shíjiān hé guānzhù – “Дякую за ваш час і увагу”.

4. 感谢您的信任和信心。Gǎnxiè nín de xìnrèn hé xìnxīn – “Дякую за вашу довіру і впевненість”.

5. 感谢您的大力支持。Gǎnxiè nín de dàlì zhīchí – “Дякую за вашу велику підтримку”.

Аналізуючи ці приклади можна побачити, що у всіх них використовується універсальне слово 感谢 gǎnxiè – “дякую”, яке використовується в китайській мові для вираження глибокої вдячності та щирої подяки. Слово 感谢 gǎnxiè – “дякую” зазвичай вживають, якщо йдеться про послугу, надану вам іншою людиною. Також слід зазначити, що наведені вище вирази допомагають виразити вдячність та повагу до вищих посадових осіб за їхню роль у роботі та керівництво (Ткач, 2019).

Звертання до колег та підлеглих грають важливу роль у спілкуванні на робочому місці в китайському суспільстві. Ось декілька прикладів таких звертань:

1. 同事 tóngshì – “колега”. Це розповсюджене звертання до колег, яке може використовуватися і до підлеглих. Наприклад: 同事, 这是我们的新项目计划。Tóngshì, zhè shì wǒmen de xīn xiàngmù jìhuà – “Колеги, це наш новий план проєкту”.

2. 同僚 tóngliáo – “товариші по службі, колеги по службі”. Даний вираз є розповсюдженим серед військових або ж поліцейських. Проте його теж можна використовувати і для звертання до колег. Наприклад: 这是我们的同僚业绩报告。Zhè shì wǒmen de tóngliáo yèjì bàogào – “Це звіт про досягнення наших колег”.

3. 伙伴 huǒbàn – “партнер”. Дане звертання є популярним серед людей які мають спільний бізнес або якусь спільну справу. Зазвичай використовується як звертання до партнерів у роботі або ж співробітників . Наприклад: *我们的伙伴在这个项目中做了很多工作。 Wǒmen de huǒbàn zài zhège xiàngmù zhōng zuòle hěnduō gōngzuò* – “*Наші партнери вклали багато роботи у цей проект*”.

4. 部属 bùshǔ – “підлеглі” – зазвичай використовується, коли мова йде про підлеглих членів команди або підлеглих на робочому місці. Наприклад: *我的部属已经完成了报告。 Wǒ de bùshǔ yǐjīng wánchéngle bàogào* – “*Мої підлеглі вже закінчили звіт*”.

Ці звертання допомагають підтримувати ввічливе та професійне спілкування з колегами та підлеглими на робочому місці (Spencer–Oatey, 2000).

Вирази поваги до співробітників та підлеглих є важливою частиною ввічливого спілкування на робочому місці в китайському суспільстві. Ось декілька прикладів таких виразів:

1. *我非常感谢你的努力。 Wǒ fēicháng gǎnxiè nǐ de nǔlì* – “*Я дуже вдячний за ваші зусилля*”. Цей вираз висловлює вдячність та визнання за старанність співробітника.

2. *你的工作表现令人印象深刻。 Nǐ de gōngzuò biǎoxiàn lìng rén yìnxiàng shēnkè* – “*Ваша робота робить глибоке враження*”. Цей вислів підкреслює враження від професійної діяльності співробітника.

3. *你在团队中的贡献是不可或缺的。 Nǐ zài tuánduì zhōng de gòngxiàn shì bùkěhuòquē de* – “*Ваш внесок в команду незамінний*”. Це висловлювання висловлює повагу до внеску співробітника в роботу команди.

4. *你的专业知识和技能对我们很重要。 Nǐ de zhuānyè zhīshì hé jìnéng duì wǒmen hěn zhòngyào* – “*Ваші фахові знання і навички дуже важливі для нас*”. Цей термін є значущим, оскільки вказує на значну роль працівника в розвитку організації.

5. 我感到很荣幸能和你一起工作。Wǒ gǎndào hěn róngxìng néng hé nǐ yìqǐ gōngzuò – “Я відчуваю честь працювати разом з вами”. Цей вислів виражає вдячність та повагу до спільної роботи зі співробітником.

Ці вирази допомагають створити позитивне та підтримуюче робоче середовище та підсилити відносини з колегами та підлеглими.

Ввічливі прохання та інструкції на робочому місці в Китаї є важливими для забезпечення ефективного спілкування та взаєморозуміння. Ось декілька прикладів таких виразів:

1. 请你帮我完成这个任务。Qǐng nǐ bāng wǒ wánchéng zhège rènwù – “Будь ласка, допоможіть мені виконати це завдання”. Це ввічливе прохання про допомогу у виконанні завдання.

2. 请记住在下周的会议中提供报告。Qǐng jìzhu zhài xià zhōu de huìyì zhōng tígōng bàogào – “Будь ласка, не забудьте представити звіт на наступній нараді”. Цей вислів є ввічливою інструкцією щодо подачі звіту.

3. 你可以请所有同事按时参加会议吗? Nǐ kěyǐ qǐng suǒyǒu tóngshì ànshí cānjiā huìyì ma – “Чи можете ви попросити всіх колег прийти на нараду вчасно?”. Цей вислів є вираженням прохання щодо організації наради.

4. 如果有任何问题, 请随时与我联系。Rúguǒ yǒu rènhé wèntí, qǐng suíshí yǔ wǒ liánxì – “Якщо виникнуть питання, будь ласка, звертайтеся до мене в будь-який час”. Цей вислів демонструє готовність надавати допомогу та вказує на важливість спілкування.

5. 这是我们新的项目。请仔细阅读并提供反馈。Zhè shì wǒmen xīn de project. Qǐng zǐxì yuèdú bìng tígōng fǎnkù – “Це наш новий проект. Будь ласка, уважно прочитайте і дайте зворотний зв'язок”. Цей вислів запрошує до уважного огляду нового проекту та надання відгуку.

Ці вирази сприяють побудові позитивних відносин на робочому місці та допомагають забезпечити ефективне спілкування між колегами та підлеглими (Zhang, 2010).

Ввічливе подякування за виконану роботу є важливим елементом в робочому спілкуванні. Ось декілька прикладів виразів:

1. 感谢你的努力工作。Gǎnxiè nǐ de nǔlì gōngzuò – “Дякую за ваші старання в роботі.”. Це поширений вислів подяки за зусилля та працю.

2. 你的贡献对我们的团队非常重要。Nǐ de gòngxiàn duì wǒmen de tuánduì fēicháng zhòngyào – “Ваш внесок є дуже важливим для нашої команди”. Цей вислів підкреслює значення внеску співробітника.

3. 我们非常感激你的协助。Wǒmen fēicháng gǎnjī nǐ de xiézhù – “Ми дуже вдячні за вашу допомогу”. Цей вислів виражає глибоку подяку за конкретну допомогу чи співпрацю.

4. 谢谢你的付出。Xièxiè nǐ de fùchū – “Дякуємо вам за вклад у справу”. Це ввічлива подяка за власні зусилля та внесок у справу.

5. 你的努力值得称赞。Nǐ de nǔlì zhídé chēngzàn – “Ваші старання заслуговують на похвалу”. Ця фраза висловлює визнання старань та досягнень співробітника.

Подяка в робочому спілкуванні сприяє підтримці позитивного робочого середовища та міцній командній динаміці.

Ще одним надзвичайно важливим та широко поширеним в діловому спілкуванні в сучасній китайській мові є ввічливе повідомлення про певні зміни на роботі. Надзвичайно важливо правильно сформулювати таке повідомлення, щоб зберегти своє обличчя перед іншими співробітниками. Ввічливе повідомлення про зміни на роботі важливо для забезпечення взаєморозуміння та сприйняття нововведень. Ось декілька прикладів для ввічливого вираження про зміни на роботі:

1. 我们想告诉您关于下个月工作时间的轻微变动。Wǒmen xiǎng gàosù nín guānyú xià gè yuè gōngzuò shíjiān biǎo de qīngwéi biàndòng. – “Ми хотіли б повідомити вас про невеликі зміни в робочому графіку на наступний місяць”. Цей вислів демонструє, як шанобливо повідомляти про можливі майбутні зміни в робочому графіку.

2. 新的安全程序要求已经针对所有员工实施。Xīn de ānquán chéngxù yāoqiú yǐjīng zhēnduì suǒyǒu yuángōng shíshī. – “Для всіх співробітників встановлено нові правила безпеки”. Це заява, яка описує значні зміни в протоколах безпеки. Широко розповсюджене у фірмах та компаніях, використовується переважно керівництвом до своїх підлеглих або ж клієнтів.

3. 我们决定升级我们用于客户管理的软件。Wǒmen juédìng shēngjí wǒmen yòngyú kèhù guǎnlǐ de ruǎnjiàn. – “Ми вирішили модернізувати програмне забезпечення, яке використовуємо для обслуговування клієнтів”. Це повідомлення про технологічні зміни.

4. 我们通知您有关隐私政策的更新。Wǒmen tōngzhī nín yǒuguan yīnsī zhèngcè de gēngxīn. – “Повіdomляємо Вас про зміну політики конфіденційності даних”. Це повідомлення про політичні зміни в поточному проєкті. Для підсилення ввічливості в цьому реченні вжито ввічливого займенник 您 nín, який вказує на прояв ввічливості керівника до свого підлеглого.

Як зазначалося раніше, ці вирази допоможуть вам ввічливо повідомляти про будь-які зміни на роботі та сприяти зрозумінню та прийняттю цих змін співробітниками.

Ввічливе спілкування з клієнтами та стейкхолдерами є ключовим аспектом в сучасному бізнесі. Саме тому керівники компаній знають як важливо правильно та відповідно до усановлених норм та правил дотримуватися ввічливості у спілкуванні з потенційними клієнтами. Ось декілька прикладів широко розповсюджених виразів:

1. 我们想对您对我们公司的信任表示衷心的感谢。Wǒmen xiǎng duì nín duì wǒmen gōngsī de xìnrèn biǎoshì zhōngxīn de gǎnxiè. – “Хочемо висловити щире подяку за вашу довіру до нашої компанії”. Це ввічливе висловлення подяки клієнтам за їхню довіру. В цьому прикладі крім ввічливого слова 您 nín, яке виживається для вираження ввічливості, також вжито слово 感谢 gǎnxiè – “висловлюю подяку”, яке виживається для вираження подяки, та допомагає підтримати ввічливість та доброзичливу взаємодію.

2. 如果您有任何问题或需要进一步的信息, 请告诉我们。Rúguǒ nín yǒu rènhé wèntí huò xūyào jìnyībù de xìnxī, qǐng gàosù wǒmen. – “Будь ласка, дайте нам знати, якщо у вас виникли питання чи потреби в додатковій інформації”. Цей вислів використовується для запрошення до співпраці та зв'язку з клієнтами (Литвиненко, 2015).

3. 我们随时准备听取您的意见和建议。Wǒmen suí shí zhǔnbèi tīngqǔ nín de yìjiàn hé jiànyì. – “Ми завжди готові слухати ваші думки та пропозиції”. Це вираз готовності до співпраці та вдячності за зворотний зв'язок.

4. 我们重视您的意见, 并且一直努力提升我们的服务。Wǒmen zhòngshì nín de yìjiàn, bìngqiě yīzhí nǚlì tíshēng wǒmen de fúwù. – “Ми цінуємо ваш відгук і завжди намагаємося покращити наші послуги”. Це вираз вдячності за відгук про попередній досвід співпраці з компанією або певною людиною та допомоги в поліпшенні послуг.

5. 请告诉我们, 我们如何可以更好地帮助您实现您的目标。Qǐng gàosù wǒmen, wǒmen rúhé kěyǐ gèng hǎo de bāngzhù nín shíxiàn nín de mùbiāo. – “Будь ласка, повідомте нам, як ми можемо додатково допомогти вам у досягненні ваших цілей”. Цей вираз використовується коли співрозмовник спрямований на активну співпрацю та досягнення спільних цілей.

У виразах 2 та 5 вжито модальне дієслово 请 qǐng, яке використовується в розмові для того, щоб пом'якшити ту чи іншу пропозицію, а й для того, щоб вивести речення на вищій рівень ввічливості. Також характерним для проаналізованих виразів є вживання ввічливого займенник 您 nín, який вказує на прояв ввічливості до співрозмовника та безпосередньо робить вираз ввічливим.

Використання цих виразів допоможе створити позитивне спілкування з клієнтами та стейкхолдерами та підтримати гармонійні відносини.

Ввічливе спілкування в офісному середовищі є важливою складовою успішних відносин між колегами та співробітниками. Ось декілька прикладів вживання ввічливості в повсякденному діловому спілкуванні:

1. 早上好, 大家! 今天我们有一些重要的任务在日程表上。Zǎoshànghǎo, dàjiā! Jīntiān wǒmen yǒu yīxiē zhòngyào de rènwù zài rìchéngbiǎo shàng. – “Доброго ранку,

всім! Ми сьогодні маємо декілька важливих завдань на денному порядку денному”. Цей вираз використовується для ввічливого вітання та нагадування про завдання. В цьому прикладі вжито ввічливе привітання з колегами: 早上好 zǎoshànghǎo – “добрий ранок”, який підсилює ввічливість співрозмовника.

2. 对不起，我打扰到你了。我可以帮助你吗？ Duìbùqǐ, wǒ dǎrǎo dào nǐ le. Wǒ kěyǐ bāngzhù nǐ ma? – “Перепрошую, що завадив. Чи можу я допомогти чимось?”. Це вираз вибачення та готовності до співпраці. В цьому виразі використовується слово 对不起 duìbuqǐ – “вибачте”, яке вказує на високий рівень формальності та прояву ввічливості до співрозмовників. Аналізуючи цей приклад, можна сказати, що автор використав слово 对不起 duìbuqǐ – “вибачте” для того, щоб вибачитися за те, що перервав розмову або ж певні справи іншої людини. 对不起 duìbuqǐ має досить сильне емоційне забарвлення, і зазвичай використовується коли співрозмовник дійсно стурбований тим, що завдає іншій людині незручностей.

3. 谢谢您在解决这个问题方面的帮助。 Xièxiè nín zài jiějué zhège wèntí fāngmiàn de bāngzhù. – “Я дякую за вашу допомогу у вирішенні цієї проблеми”. Це вираз вдячності за співпрацю та підтримку. Для вираження ввічливості в цьому прикладі вжито слово 谢谢 xièxiè – “дякую”.

4. 你做得非常好。 Nǐ zuò dé fēicháng hǎo. – “Ви відмінно справляєтеся з цим завданням”. Це вираз визнання успішної роботи. В цьому виразі використовується слово 非常 fēicháng – “дуже”, для підсилення ввічливості, вдячності та похвали за виконану роботу.

5. 如果您有任何问题或需要支持，请随时与我联系。 Rúguǒ nín yǒu rènhé wèntí huò xūyào zhīchí, qǐng suí shí yǔ wǒ liánxì. – “Не соромтеся зв’язуватися зі мною, якщо у вас виникли запитання або потрібна допомога”. Це запрошення до відкритого спілкування та допомоги. В поданому прикладі вжито модальне дієслово 请 qǐng, яке, як зазначалося раніше, використовується для пом’якшення ввічливого прохання.

6. 感谢大家今天的工作。 Gǎnxiè dàjiā jīntiān de gōngzuò. – “Дякую всім за вашу працю сьогодні”. Це вираз вдячності за працю та співпрацю. В цьому виразі

використанослово 感谢 gǎnxiè, яке вживається для вираження подяки, та допомагає підтримати ввічливість та доброзичливу взаємодію.

Ці вирази сприяють позитивному та ввічливому спілкуванню в офісному середовищі та сприяють побудові добрих відносин між колегами.

Ввічливе вітання та представлення на ділових заходах є важливою частиною ділового етикету в Китаї. У цьому підпункті розглянемо основні аспекти ввічливого спілкування та представлення на ділових заходах.

1. Найважливішим аспектом ввічливого спілкування є формальне вітання: під час входу на діловий захід важливо висловити вітання. Стандартним виразом є 您好 nín hǎo, що означає “доброго дня”. В Китаї прийнято вітати всіх присутніх гостей.

2. Наступним не менш важливим аспектом є представлення. При представленні важливо вказати своє ім'я та посаду. Як зазначалося раніше, на перше місце китайці завжди ставлять ім'я особи, а потім лише титул або посаду. Тому можна дійти висновку, що формула побудови ввічливого звертання та представлення буде виглядати наступним чином: “我是” [Ваше ім'я], і я [Ваша посада] у [Назва вашої компанії]. Наприклад: 大家早上好! 我是李明, 是这家公司的首席执行官。 Dàjiā zǎoshang hǎo! Wǒ jiào lǐ míng, shì zhè jiā gōngsī de shǒuxí zhíxíng guān. – “Добрий день! Мене звати Лі Мін і я головний директор цієї компанії”.

3. Ще одним з аспектів ввічливого спілкування є вирази поваги. Під час спілкування на діловому заході важливо використовувати вирази поваги, особливо при зверненні до старших чи вищих посадових осіб. Зазвичай це відбувається за наступною схемою: спочатку вживається ввічливе звертання, потім називають посаду або ім'я, потім лише вітаються: “尊敬的[Посада або ім'я], 您好”. Наприклад: 尊敬的首席执行官, 您好。 Zūnjìng de shǒuxí zhíxíng guān, nín hǎo. – “Вітаю вас, шановний генеральний директор”. Проте при перекладі спочатку йде вітання, а потім лише посада або ім'я людини, до якої звертаються.

4. Вирази вдячності також є важливим аспектом вираження ввічливості в офіційному спілкуванні. Якщо вас запрошено на діловий захід, важливо висловити

вдячність за запрошення. Наприклад, 非常感谢您的邀请 fēicháng gǎnxiè nín de yāoqǐng, що означає “*дуже дякую за запрошення*”.

5. Правильно побудоване та ввічливе звернення до господаря заходу є не менш важливим при побудові ввічливої комунікації. Якщо на заході є господар, до нього слід звертатися зі словом 主人 zhǔrén, що означає “господар”. Наприклад, 主人, 您好! zhǔrén, nín hǎo, що означає “*Господарю, доброго дня*”.

6. Під час спілкування на заході важливо висловлювати доброзичливість і інтерес до розмови. Наприклад, 很高兴认识您! Hěn gāoxìng rènshí nín, що означає “*Дуже приємно познайомитися з вами*”.

Ці вирази та правила ввічливого вітання та представлення допоможуть вам створити позитивне враження під час ділових заходів в Китаї (Ткач, 2019).

Вирази поваги та доброзичливості у листуванні та офіційних повідомленнях є важливою складовою ділового спілкування в Китаї. У цьому підпункті розглянемо основні вирази та поширені практики для вираження поваги та доброзичливості у листах та офіційних повідомленнях.

Формальний привіт: У листів і офіційних повідомленнях, так само як і при побудові ввічливого спілкування важливо розпочати з формального привіту, наприклад, “尊敬的[Посада або ім'я], 您好”. Наприклад: 尊敬的首席执行官, 您好。 Zūnjìng de shǒuxí zhǐxíng guān, nín hǎo. – “*Вітаю вас, шановний генеральний директор*”.

Надзвичайно важливо також виражати повагу до отримувача листа. Можна використовувати такі вирази, як 衷心感谢 zhōngxīn gǎnxiè, що означає “щиро дякую”, або 诚挚的敬意 chéngzhì de jìngyì, що означає “щиро поважаю”. Наприклад: 向您致以衷心感谢, 先生。 Xiàng nǐ zhì yǐ zhōngxīn gǎnxiè, xiānshēng. – “*Щиро дякую вам, пане*”.

Після виразу поваги, важливо висловити подяку за увагу до листа або повідомлення. Наприклад, 感谢您关注此事。 Gǎnxiè nín guānzhù cǐ shì, що означає “*Дякуємо вам за увагу до цього питання*”.

Ввічливе завершення також відіграє надзвичайно важливу роль у написанні листа. Лист або повідомлення важливо завершити ввічливо, наприклад, *祝愿您一切顺利*。 *Zhù yuàn nín yīqiè shùnlì*, що означає “*Бажаємо вам успіху у всьому*”.

Під час закінчення листа або повідомлення необхідно використовувати вирази доброзичливості, наприклад, *期待与您进一步合作*。 *Qīdài yǔ nín jìn yībù hézuò*, що означає “*Чекаємо на подальшу співпрацю з вами*”.

Ці вирази допоможуть створити позитивне враження та зберегти ввічливий тон у листах та офіційних повідомленнях в Китаї.

Побудова правильної ввічливої комунікації є запорукою успішного діалогу. В діловому спілкуванні в Китаї ввічливі прохання та запити важливі для збереження гармонійних відносин. Під час ділових переговорів та зустрічей важливо виявляти ввічливість і професіоналізм. Можна зазначити, що ці вирази є загальноприйнятими фразами вираження ввічливості в певних ситуаціях. Нижче наведена таблиця 3.2 з декількома основними сталими виразами, які широко використовуються в сучасній китайській мові.

Таблиця 3.2. Види прохання як засоби реалізації категорії ввічливості у сучасній китайській мові

Фраза–кліше/Сталі вирази	Призначення
1. 请问您是否可以提供更多的资讯? Gǐngwèn nín shìfǒu kěyǐ tígōng gèng duō de zīxùn? – “ <i>Чи можете ви, будь ласка, надати більше інформації?</i> ”	Вираження ввічливого прохання.
2. 敬請您的協助。Jìngqǐng nín de xiézhù – “ <i>Ми високо цінуємо вашу допомогу</i> ”.	Вираження поваги до співрозмовника.
3. 我们需要了解更多关于这个项目的资讯。 Wǒmen xūyào liǎojiě gèng duō guānyú zhège xiàngmù de zīxùn – “ <i>Нам потрібно дізнатися більше про цей проєкт</i> ”.	Запит про необхідну інформацію.

<p>4. 如果可能的话, 您是否能够在下周完成这个工作。 Rúguǒ kěnéng dehuà, nín shìfǒu nénggòu zàixià zhōu wánchéng zhège gōngzuò що означає – “<i>Якщо можливо, чи можете ви завершити цю роботу на наступному тижні?</i>”</p>	<p>Ввічливе запитання щодо згоди виконати прохання.</p>
<p>5. 感谢您提供合作机会。 Gǎnxiè nín tígōng hézuò jīhuì – “<i>Дякую за надану можливість співпраці</i>”.</p>	<p>Подяка за можливість співпраці.</p>
<p>6. 感谢您在这个问题上的支持。 Gǎnxiè nín zài zhège wèntí shàng de zhīchí – “<i>Дякую за вашу підтримку у цьому питанні</i>”.</p>	<p>Подяка за підтримку.</p>
<p>7. 感谢您花费的时间。 Gǎnxiè nín huāfèi de shíjiān – “<i>Дякую за відведений вам час</i>”.</p>	<p>Подяка за відведений співрозмовником час.</p>
<p>8. 谨此表示极大的敬意和感激。 Jǐn cǐ biǎoshì jí dà de jìngyì hé gǎnjī – “<i>З великою повагою і вдячністю</i>”.</p>	<p>Вираження поваги.</p>
<p>9. 感谢您的参与和宝贵的贡献。 Gǎnxiè nín de cānyù hé bǎoguì de gòngxiàn – “<i>Дякую за вашу участь та цінні внески</i>”.</p>	<p>Подяка за участь.</p>
<p>10.感谢您对这个项目的重要支持。 Gǎnxiè nín duì zhège xiàngmù de zhòngyào zhīchí – “<i>Дякую за вашу важливу підтримку цього проєкту</i>”. (Галета, 2019)</p>	<p>Подяка за підтримку проєкту.</p>
<p>11.对我们的合作伙伴和客户表示我们的尊敬和感激。 Duì wǒmen de hézuò huǒbàn hé kèhù biǎoshì wǒmen de zūnjìng hé gǎnjī –</p>	<p>Вирази поваги до партнерів та клієнтів.</p>

<p><i>“Висловлюю нашу повагу та вдячність нашим партнерам і клієнтам”.</i></p>	
<p>12.感谢您的信任和合作机会。Gǎnxiè nín de xìnren hé hézuò jīhuì – <i>“Дякую за вашу довіру та можливість співпрацювати”.</i></p>	<p>Подяка за довіру.</p>
<p>13.我们非常重视您的意见和反馈。Wǒmen fēicháng zhòngshì nín de yìjiàn hé fǎnkuì – <i>“Ваші думки та відгуки дуже важливі для нас”.</i></p> <p>14.我们尊重您的专业意见。Wǒmen zūnzhòng nín de zhuānyè yìjiàn – <i>“Ми цінуємо вашу експертну думку”.</i></p>	<p>Вираження поваги до співрозмовників.</p>
<p>15.我们非常高兴取得了积极的结果。Wǒmen fēicháng gāoxìng qǔdéle jījí de jiéguǒ – <i>“Ми дуже раді, що досягли позитивних результатів”.</i></p> <p>16.感谢您的高效合作 Gǎnxiè nín de gāoxiào hézuò – <i>“Дякуємо за вашу ефективну співпрацю”.</i></p>	<p>Подяка за позитивні результати.</p>

3.3 Ввічливі звертання як прояв поваги при спілкуванні в сучасній китайській мові

Повага до батьків є фундаментальною складовою китайської культури. У китайській мові існують численні спеціальні терміни звертання та вирази, які виражають повагу до батьків. Повага до батьків є однією з основних цінностей у китайському суспільстві, і вона відображається в мові та способі спілкування з родичами. Ось деякі з найпоширеніших зразків звертань до батьків:

爸爸 bàba “тато” – це загально вживаний термін для звертання до батька. Він вказує на батькову авторитетність і статус в родині. Наприклад:

- 爸爸, 我晚上十点准回来! Bàba, wǒ wǎnshàng shí diǎn zhǔn huílái! – “Тату, я повернуся рівно о 10-й вечора!”
- 我告诉你! 晚一分钟也不行! Wǒ gàosù nǐ! Wǎn yī fēnzhōng yě bùxíng! – “Уважно слухай: навіть і на хвилину не думай спізнитися!”
- 好的! Hǎo de! – “Так, звичайно!”

В цьому прикладі дівчина погоджується з батьком і не сперечається щодо часу повернення додому. Саме тому цей приклад є яскравим показником того, що в батька в китайській родині є певний авторитет, і що з батьком не прийнято сперечатися.

妈妈 māma “мама” – це загально вживаний термін для звертання до матері. Він підкреслює материнську турботу і присутність у сім’ї. Наприклад: 他长得像他妈妈。Tā zhǎng dé xiàng tā māma. – “Він доглядає за своєю мамою”.

父亲 fùqīn – “батько” і 母亲 mǔqīn – “мати” – це більш формальні варіанти звертань до батьків. Вони використовуються у більш офіційних або ввічливих ситуаціях. Наприклад: 单身母亲们留下来抚养孩子, 结果她们发现自己的生活难以继。Dānshēn mǔqīnmen liú xiàlái fǔyǎng háizi, jiéguǒ tāmen fāxiàn zìjǐ de shēnghuó nányǐ wéi – “Матерям-одиначкам, які залишилися з дитиною на утриманні, живеться важко”.

老爸 lǎo bà – “тато” і 老妈 lǎo mā – “мама” – ці терміни є більш невимушеними і можуть вказувати на більш близькі відносини з батьками. Наприклад: 哈... 老爸说给我找的「训练器材」就是这个吗? Hā... lǎo bà shuō gěi wǒ zhǎo de `xùnliàn qìcái' jiùshì zhège ma? – “Ха... Значить тато приготував для мене... ось це?!”

Проаналізувавши перші чотири типи поширених звертань до батьків, ми дійшли висновку, що тут наявна чітка градація він найбільш нейтральних термінів 爸爸 bàba “тато” та 妈妈 māma “мама”, які можуть вживатися як в офіційному так і не в офіційному спілкуванні, до більш вужчих термінів: 老爸 lǎo bà – “тато” і 老妈 lǎo mā

mā “мама”, які вживаються лише в неофіційному спілкуванні та лише якщо у вас дуже близькі стосунки з батьками. Тепер розглянемо декілька звертань, які вживються в офіційному спілкуванні:

爸爸您 bàba nín і 妈妈您 mātmā nín – додавання 您 nín до звертань до батьків робить їх більш ввічливими та підвищує рівень поваги. Це часто використовується у формальних обставинах або у старших поколіннях.

爸爸亲 bàba qīn і 妈妈亲 mātmā qīn – додавання 亲 qīn, що перекладається як “дорогий,” до звертань до батьків вказує на глибше відчуття прив'язаності та турботи. Наприклад: 至少这是我的爸爸亲口说的。Zhìshǎo zhè shì wǒ de bàba qīnkǒu shuō de. – “Принаймні, так говорив мій дорогий тато”.

Звертання до батьків варіюються залежно від контексту і ступеня близькості відносин, але завжди виражають повагу і приязнь.

У китайській культурі звертання до дідусів і бабусь виражає повагу до старшого покоління. Звернення до бабусів та дідусів у китайській культурі виражають не лише сімейні відносини, але й повагу до старших. Ось деякі зразки звертань:

爷爷 yéye – це термін для звертання до дідуся. Він вказує на батькового батька і виражає повагу до старшого покоління. Наприклад: 爷爷, 您感觉怎么样? Yéyé, nín gǎnjué zěnte yàng? – “Дідусю, як ви себе почуваете?”. В цьому прикладі яскраво продемонстровано вираження поваги до дідуся, адже мовець звертається до нього використовуючи слово 您 nín.

奶奶 nǎinai – це термін для звертання до бабусі зі сторони батька. Використання цього терміну також виражає повагу мовця до старшого покоління. Наприклад: 奶奶叨絮不休, 不过我们还是耐心地听着。Nǎinai dāo xù bùxiū, bùguò wǒmen háishì nàixīn dì tīngzhe. – “Бабуся говорила нескінченно, але ми слухали її з великим терпінням.”. Поданий приклад яскраво демонструє повагу до бабусі, адже не дивлячись на те, що автор речення вказує на те, що бабуся надто багато та довго говорить, проте її продовжують слухати і не перебивати. Саме так автор прикладу демонструє повагу до старшого покоління.

祖父 zǔfù – “дідусь зі сторони батька” і 祖母 zǔmǔ – “бабуся зі сторони батька”. Ці терміни є більш формальними і використовуються у більш офіційних ситуаціях або для вираження великої поваги до дідуся і бабусі. Наприклад: 祖父, 您能给我讲讲那个关于龙的故事吗? Zǔfù, nín néng gěi wǒ jiǎng jiǎng nàgè guānyú lóng de gùshì ma? – “Дідусю, можете, будь ласка, розповісти мені історію про дракона?”. В цьому прикладі повага до дідуся виражається за допомогою ввічливого звертання 祖父 zǔfù та використання ввічливого займенника 您 nín.

老爷 lǎo yé та 奶奶 lǎo nǎi zǔmǔ – ці терміни є більш невимушеними і можуть вказувати на більш близькі відносини з дідусем і бабусею. Наприклад: 唔哇! 谢谢迪卢克老爷! Wú wa! Xièxiè dí lú kè lǎoyé! – “Ну, нічого собі! Дякую, дідусю ДеЛюко!”

Ці звертання використовуються для показу поваги і турботи до старшого покоління і варіюються залежно від контексту і ступеня близькості відносин.

У китайській культурі повага до братів і сестер також є важливою. Існують вирази та терміни, які виражають цю повагу та близькі родинні відносини:

兄弟姐妹 xiōngdì jiěmèi – Цей термін є збірним терміном для позначення “братів і сестер” і використовується для звертання до них або посилання на них як на групу. Наприклад: 落难的兄弟姐妹们还在等待救援。Luònàn de xiōngdì jiěmèimen hái zài děngdài jiùyuán. – “Нашим братам і сестрам потрібна допомога”.

兄弟 xiōngdì – “брати” та 姐妹 jiěmèi – “сестри”. Ці слова використовуються для того, щоб вказати, що в сім’ї є більше ніж один брат та сестра. Можна використовувати ці слова, щоб звертатися до своїх братів та сестер або вказати на їхній колективний статус. Наприклад: 兄弟们, 今天我们一起踢足球吧! Xiōngdìmen, jīntiān wǒmen yìqǐ tī zúqiú ba! – “Брати, давайте з вами сьогодні пограємо в футбол!”

Для звернення до старших братів та сестер з повагою в китайській мові використовують термін 兄姐 xiōng jiě, а для звертання до молодших братів та сестер використовують термін 弟妹 dì mèi. Наприклад: 多余的摩拉还是留给要长身体的弟弟妹妹吧! Duōyú de mó lā hái shì liú gěi yào zhǎng shēntǐ de dìdì mèimeī ba – “Я збираю гроші для братика і сестрички. Вони в мене ще маленькі”.

亲情 qīnqíng – “родинні почуття” – це поняття означає "родинні відносини" і виражає близькість та повагу до братів і сестер. Наприклад: *不知道亲情是什么的人, 就不能谈爱情。 Bù zhīdào qīnqíng shì shénme de rén, jiù bùnéng tán àiqíng* – “Людина, яка не знає, що таке родинні відносини, не може говорити про любов”.

互相关心 hùxiāng guānxīn – цей вираз означає “дбати один про одного” і вказує на турботу та підтримку, яку брати і сестри надають один одному. Є широко поширеним в китайській культурі та мові.

Ці терміни і вирази є частиною культурного спадку та відображають важливість родинних відносин у китайському суспільстві.

情同手足 qíng tóng shǒuzú – цей вираз означає “почуття, як у братів”, і він виражає близькість та солідарність між братами і сестрами. Наприклад: *他把我视情同手足! Tā bǎ wǒ shì qíngtóngshǒuzú* – “Він ставився до мене як до брата!”

Повага до братів і сестер важлива в сімейному житті китайців, і вона виявляється у способі спілкування та взаємодії в сім'ї.

У китайській культурі використовуються різні терміни звертання до інших старших членів родини, які виражають повагу і шану до цих осіб. Ось кілька прикладів:

姑娘 gūniáng в розмовній мові використовується зі значенням “донька” – це термін, який використовується для звертання до старших сестер або жінок старшого покоління в сім'ї. Він виражає повагу та шану до цих жінок. Наприклад: *姑娘, 能给我倒杯茶吗? Gūniáng, néng gěi wǒ dào bēi chá ma?* – “Дівчино, можеш, будь ласка, принести мені чаю?”

叔叔 shūshu і 阿姨 āyí – ці терміни використовуються для звертання до дядьок і тіток відповідно. Вони підкреслюють родинні та міцні стосунки в сім'ї і виражають повагу та ввічливість до старшого покоління. Наприклад: *放心吧叔叔, 这里我们可熟了, 我们自己就能回去! Fàngxīn ba shūshu, zhèlǐ wǒmen kě shúle, wǒmen zìjǐ jiù néng huíqù,!* – “Не потрібно хвилюватися, дядечку, ми тут добре орієнтуємося, і з нами все буде гаразд!”. При перекладі цього прикладу ми використали зменшено-пестливу

форму від слова дядько для того, щоб продемонструвати родинні стосунки та повагу і любов до свого дядька.

堂兄弟姐妹 táng xiōngdì jiěmèi – цей термін перекладається як “двоюрідний брат і двоюрідна сестра” вказує на старших кузенів і кузин. Він виражає відносини в родині і також може включати в себе елементи поваги. Наприклад: *我的堂兄弟姐妹，见到你们真高兴！ Wǒ de táng xiōngdì jiěmèi, jiàn dào nǐmen zhēn gāoxìng!* – “Радість мені бачити вас, мої кузени!”

У китайській культурі, як і в багатьох інших, повага до дядьків і тіток, тобто родичів батька (дядьків) та родичів матері (тіток), також відіграє важливу роль. Вирази і звертання для вираження цієї поваги включають такі:

伯伯 bóbo – це слово вказує на старшого брата батька і використовується для звертання до нього з повагою. Наприклад: *伯伯，我好想您！ Bóbo, wǒ hǎo xiǎng nǐ!* – “Дядечку, я так за вами сумувала!”

舅舅 jiùjiu – цей термін відноситься до брата матері і також використовується для ввічливого звернення до нього. Наприклад: “下个季节……”这是什麼？舅舅，我不懂你的意思。“Xià gè jìjié……” zhè shì shénme? Jiùjiu, wǒ bù dǒng nǐ de yìsi. – “Наступного року точно... Що? Дядьку, я не розумію, про що ти говориш”.

姑姑 gūgū – це слово вказує на сестру матері і використовується для звернення до неї. Наприклад: *姑姑，非常感谢您的礼物！ Gūgū, fēicháng gǎnxiè nǐ de lǐwù!* – “Тітоньку, дуже дякую Вам за подарунки!”

Термін 孝顺 xiàoshùn можна перекласти на українську як “повага та відданість батькам”. Це поняття вказує на послухність і відданість родичам, що також є важливою частиною поваги в китайській культурі. Люди вважають свою обов'язком бути послухними та дбайливими до своїх батьків.

Наприклад: *你再有钱不懂得孝顺父母，别人照样瞧不起你。 Nǐ zài yǒu qián bù dǒngdé xiàoshùn fùmǔ, biérén zhàoyàng qiáobùqǐ nǐ.* – “Хоч би як багато грошей у тебе було, якщо ти не шануєш батьків, люди будуть зневажати тебе”. Навіть в самому прикладі автор вказує на необхідність дотримуватися ввічливості при спілкуванні з

батьками, дослухатися до них та поважати, що є невід’ємною частинкою китайського менталітету.

Повага до дядьків і тіток виявляється в способі спілкування, відносинах та взаємодії з цими родичами, а також у виконанні обрядів та традицій, пов’язаних із сімейними відносинами (Zhang, 2010).

长辈 zhǎngbèi – “старше покоління” – це загальний термін, який використовується для звертання до старших членів родини, таких як дідусі, бабусі, дядьки, тітки, старші сестри та брати. Він виражає загальну повагу до старших поколінь у сім’ї.

老师 lǎoshī – цей термін означає “вчитель” і використовується для звертання до старших членів родини, які мають важливий вплив або навчають щось молодшому поколінню. Воно також виражає повагу і вдячність.

Звернення до старших членів родини в китайській культурі важливе і варіюється від одного регіону до іншого, а також від однієї родини до іншої.

У китайській культурі існують спеціальні терміни звертання для вираження поваги до старших поза сімейним колом. Ось деякі з них:

先生 xiānsheng – цей термін використовується для звертання до чоловіків, особливо тих, які старші за вас за віком або за соціальним статусом. Він виражає повагу і формальність. Наприклад: 先生, 请问公交车站怎么走? Xiānshēng, qǐngwèn gōngjiāo chē zhàn zěnme zǒu? – “Пане, дозвольте запитати як пройти до автобусної зупинки?”

女士 nǚshì – аналогічно до “先生”, цей термін використовується для звертання до жінок, які старші за вас за віком або за соціальним статусом. Наприклад: 女士, 请问图书馆在哪里? Nǚshì, qǐngwèn túshū guǎn zài nǎlǐ? – “Пані, дозвольте запитати де знаходиться бібліотека?”

长者 zhǎngzhě – цей термін означає “старший” і використовується для звертання до старших людей, незалежно від статі. Він підкреслює їхній вік і виражає повагу. Наприклад: 不要对长者说粗鲁的话。Bùyào duì zhǎngzhě shuō cūlǔ dehuà. – “Не груби старшим”.

Звертання до старших поза родиною є важливою частиною китайської культури і виражає повагу та відносини між поколіннями (Лисенко, 2018).

Повага до керівника є важливим аспектом корпоративної культури та професійного спілкування в сучасному китайському суспільстві. У китайській культурі і в бізнес–середовищі дотримання правил ввічливого спілкування з керівниками має велике значення. Нижче представлені деякі аспекти, які відображають повагу до керівника в сучасній китайській мові:

1. Звертання до керівника.

У китайській мові існують спеціальні форми звертання, призначені для вираження поваги до керівника. Найпоширенішими є 老板 *lǎobǎn* для звернення до боса або керівника компанії і 总经理 *zǒng jīnglǐ* для генерального директора. Використання відповідних звертань вказує на повагу і відповідність.

2. Вживання відповідних титулів і посадових звань.

У бізнес–спілкуванні дуже важливо використовувати правильні титули і посадові звання при звертанні до керівника. Наприклад, 董事长 *dǒngshì zhǎng* вказує на голову ради директорів. Використання відповідних титулів свідчить про уважність до ієрархії та повагу до керівництва.

3. Ввічливі вислови подяки і вдячності.

Висловлювати подяку керівнику дуже важливо в китайському бізнес–середовищі. Вислови типу 谢谢您的指导 *xièxiè nín de zhǐdǎo*, що означає “дякую за ваше керівництво”, демонструють повагу і вдячність. Подяка варта більше, ніж тисячі слів.

4. Дотримання протоколу на зустрічах і нарадах.

Під час зустрічей з керівниками важливо дотримуватися протоколу і проявляти ввічливість. Це включає в себе прийняття певних звичаїв, таких як вручення візитниць, передача документів чи інших матеріалів відповідно до обрядів.

5. Дотримання обмежень і ввічливих процедур.

У китайському бізнес–середовищі дуже важливо дотримуватися всіх встановлених обмежень і процедур, які можуть бути пов'язані з роботою під

керівництвом. Це стосується також відповідності внутрішнім правилам компанії та стандартам етики.

6. Відданість і завершення завдань.

Відданість роботі та завершення покладених завдань є демонстрацією поваги до керівника і його бізнес-цілей. Керівник цінує працівників, які віддаються справі та допомагають досягати поставлених завдань.

Повага до співробітників і колег є важливою складовою успішного спілкування в сучасному китайському суспільстві. Давайте розглянемо цей аспект більш детально:

1. Звертання до співробітників і колег.

Важливо користуватися відповідними звертаннями та титулами при спілкуванні з колегами і співробітниками. Наприклад, можна використовувати 同事 *tóngshì* для колег на роботі. Наприклад: 同事, 能否请你打印这份材料? *Tóngshì, néng fǒu qǐng nǐ dǎyìn zhè fèn cáiliào?* – “Колего, можеш, будь ласка, роздрукувати цей матеріал?”. Коректність у використанні звертань є важливим аспектом в професійному спілкуванні і демонструє увагу та повагу до інших осіб (Дорошкевич, 2011).

2. Вирази поваги і уважності.

У китайській культурі загальні вирази поваги, такі як 尊敬 *zūnjìng* – “поважаю” і 谦虚 *qiānxū* – “скромний”, важливі у спілкуванні з колегами. Вони допомагають підтримувати позитивне і ввічливе спілкування.

3. Спільна робота і допомога.

Проявлення ініціативи і готовності до спільної роботи або надання допомоги колегам свідчить про вашу повагу до їхньої праці і потреб.

4. Вдячність і подяка

Надзвичайно важливо виражати подяку колегам за допомогу і співпрацю. Вирази типу 谢谢你的帮助 *xièxiè nǐ de bāngzhù* – “дякую за вашу допомогу” є гарними прикладами того, як можна віддячити людині за надану допомогу і побудувати успішну ввічливу комунікацію.

5. Розрішення конфліктів.

Вирішення конфліктів з колегами ввічливим і конструктивним способом є важливим для збереження гармонії на робочому місці та підтримання поваги один до одного.

6. Дотримання корпоративних правил і етики.

Поважаючи корпоративні правила і етику, ви демонструєте відповідальність і повагу до внутрішньої культури компанії.

Ці аспекти сприяють побудові позитивних стосунків у колективі та сприяють успішній співпраці. Якщо вам потрібна більше інформації або якийсь конкретний аспект, будь ласка, дайте знати (Сидорчук, 2016).

Повага до підлеглих є важливою складовою професійних відносин в сучасному китайському суспільстві. Давайте розглянемо цей аспект більш детально:

1. Звертання до підлеглих.

При спілкуванні з підлеглими важливо використовувати відповідні звертання та титули, які вказують на їхні посадові обов'язки або статус у організації. Наприклад, вислів 同事 *tóngshì* можна використовувати для колег на рівні посади, в той час як вислів 下属 *xiàshǔ* – для підлеглих, наприклад: *这家伙是我的下属, 列兵克莱纳。 Zhè jiāhuo shì wǒ de xiàshǔ, lièbīng kè lái nà. – “Цей солдат мій підлеглий, рядовий Кляйнер”.*

2. Вирази поваги та вдячності.

Важливо виражати повагу та вдячність підлеглим за їхню працю та вклад у спільний успіх. Вирази типу 非常感谢你的努力 *fēicháng gǎnxiè nǐ de nǔlì* – “дуже дякую за ваші зусилля” часто використовуються для цього.

3. Сприяння розвитку.

Засоби та програми для професійного розвитку підлеглих є важливим елементом виявлення поваги. Надання можливостей для навчання та розвитку вказує на вашу турботу про їхню кар'єру.

4. Чесність і відкритість.

Підтримка чесного та відкритого спілкування з підлеглими допомагає зберегти взаємну повагу. Підтримка відкритого обміну думками та ідеями сприяє покращенню робочого процесу.

5. Слухання та врахування думки підлеглих.

Важливо слухати думки та погляди підлеглих та враховувати їхні пропозиції та ідеї. Це допомагає підтримувати взаємне розуміння та повагу (Gao, 1998).

6. Вирішення конфліктів.

Вирішення конфліктів з підлеглими ввічливим і конструктивним способом є важливим для збереження гармонії в колективі та підтримання поваги до всіх учасників.

Ці аспекти сприяють побудові позитивних відносин між керівниками і підлеглими та сприяють успішному управлінню та співпраці в організації. Якщо вам потрібна додаткова інформація або конкретний аспект, будь ласка, дайте знати (Савчук, 2018).

Висновки до 3 Розділу

У цьому розділі ми детально розглянули різноманітні категорії та аспекти вираження ввічливості в сучасній китайській мові. Ми дослідили, як ввічливість проявляється у різних видах спілкування, починаючи від звертань і фраз-кліше до професійних ситуацій та офіційного спілкування. Описавши важливі аспекти кожної категорії, ми надали багато прикладів, отриманих з різних джерел, включаючи літературу, телесеріали та інтернет-спілкування.

Звертаючи увагу на різноманітність форм і виразів ввічливості, ми визначили, що вони не лише відображають культурні аспекти китайського суспільства, але і відображають динаміку змін у спілкуванні. Сучасні засоби спілкування, такі як інтернет і мобільні додатки, також впливають на способи вираження ввічливості.

Загальний висновок полягає в тому, що ввічливість залишається важливою складовою китайської культури і суспільства. Вона виявляється у різних ситуаціях і

має велике значення для побудови позитивних відносин, як у професійному, так і у особистому житті. Розуміння цих категорій та їх виражень може сприяти успішному спілкуванню та взаєморозумінню в китайському суспільстві.

Зазначимо, що цей розділ був створений на основі лінгвістичного аналізу та досліджень у сфері китайської мови та культури, і він може служити корисним джерелом інформації для подальших досліджень та спілкування в китайському середовищі.

Завершуючи цей розділ, ми наголошуємо на важливості вивчення та розуміння ввічливості у сучасній китайській мові для досягнення успішних міжособистих та професійних відносин.

ВИСНОВКИ

У першому розділі нашого дослідження ми приділили увагу вивченню категорії ввічливості в лінгвістиці. Актуальність цієї теми була обґрунтована аналізом наукової літератури та визначена як ключовий аспект у європейській та східній лінгвістиці. Зокрема, ми розглядали проблеми та особливості вивчення ввічливості в цих двох лінгвістичних контекстах, визначаючи теоретичні положення для подальшого аналізу.

Важливим кроком в цьому напрямку було встановлення причин і необхідності дослідження ввічливості як явища, що визначає способи спілкування та взаємодії в мовному середовищі. Аналізуючи підходи до цього питання в літературі, ми виявили необхідність подальшого розширення знань у цій області.

Ця частина дослідження також надала можливість сформулювати питання, які визначатимуть подальший хід дослідження. Ми визначили ключові аспекти, які варто враховувати при аналізі ввічливості в контексті лінгвістики та визначенні її взаємозв'язку з культурними, соціальними та іншими лінгвістичними факторами. Це стало основою для подальших досліджень у наступних частинах магістерської роботи.

Другий розділ нашого дослідження приділяє увагу методологічним засадам дослідження вербалізації категорії ввічливості в сучасній китайській мові. У цьому розділі роботи ми концентруємося на розгляді сучасних аспектів дослідження та розробці комплексної методики для узагальненого аналізу.

Визначаючи методологічний підхід, ми розглянули сучасні методи та техніки дослідження вербалізації ввічливості, які застосовуються в лінгвістичних дослідженнях. Такий підхід дозволив нам визначити оптимальні інструменти та методи для нашого конкретного дослідження.

Особлива увага приділяється розробці комплексної методики, що охоплює різні аспекти вербалізації ввічливості. Ми розглядаємо як кількісні, так і якісні методи, а також їх комбінацію для отримання комплексного розуміння явища. Це дозволяє нашому дослідженню бути високоякісним та широкоспектровим.

Ця частина кваліфікаційної роботи слугує основою для подальшого детального аналізу вербалізації ввічливості в конкретних мовних ситуаціях та сприяє визначенню важливих аспектів для подальших розділів.

Третій розділ нашого дослідження стосується аспектів вибору висловлювань про ввічливість в сучасній китайській мові. У цьому розділі ми глибоко проаналізували ввічливість у різних мовних ситуаціях, а саме в неформальних розмовах, формальних спілкуваннях та категорійних ситуаціях.

Ввічливість у неформальних розмовах була предметом нашого дослідження, де ми аналізували використання звертань для вираження ввічливості, а також використання фраз-кліше та сталих виразів у ввічливому спілкуванні. Ми докладно розглянули специфіку цих мовних засобів та їхню роль у підтримці ввічливого тону в розмові.

У розділі, присвяченому ввічливості у формальних ситуаціях спілкування, ми розглядали особливості вибору висловлювань та засобів вербалізації в цих контекстах. Важливою частиною нашого аналізу була робота з діловим спілкуванням та вивчення функціональних особливостей категорії ввічливості в таких ситуаціях.

Останній підрозділ розділу 3 був присвячений виявленню поваги в звертаннях в сучасній китайській мові. Ми розглянули способи прояву поваги до старших осіб, вираження поваги до родичів та демонстрацію поваги до керівників та колег. Аналіз цих аспектів взаємодії в мовному середовищі надав можливість ліпше розуміти, як ввічливість і повага відображаються в мовленні сучасних людей, які розмовляють китайською мовою.

Завдяки аналізу цих аспектів ми змогли глибше зрозуміти механізми ввічливого спілкування в сучасній китайській мові та підготувати підґрунтя для узагальнених висновків у наступній частині магістерської роботи.

У заключній частині нашої кваліфікаційної роботи ми підводимо підсумки дослідження, конкретизуємо висновки та робимо практичні рекомендації щодо отриманих результатів та подальших перспектив у цій області.

Дослідження вказує на те, що категорія ввічливості в сучасній китайській мові є комплексним явищем, яке виявляється через різні мовні засоби та вирази, відповідні

контексти та мовні ситуації. Ми вивчили специфіку ввічливості у неформальних та формальних ситуаціях спілкування, а також аспекти виявлення поваги до різних категорій осіб.

Результати нашого дослідження підтверджують гіпотезу, що вербалізація категорії ввічливості у сучасній китайській мові є багатогранною та залежить від різних факторів, включаючи соціокультурний контекст та мовні конвенції.

Практичні рекомендації на основі наших досліджень можуть бути корисними для викладачів китайської мови як іноземної, а також для перекладачів та мовних експертів, які працюють з китайською мовою. Розуміння специфіки ввічливого спілкування в різних мовних ситуаціях допоможе покращити комунікативні навички та підвищити ефективність спілкування з носіями китайської мови.

Щодо подальших досліджень, обрана тема відкриває багато можливостей для дослідження в інших аспектах ввічливості, а також порівняння з іншими мовами та культурами. Важливим напрямком є дослідження впливу сучасних технологій та медіа на спілкування та ввічливість в китайській мові.

У цілому, наша кваліфікаційна робота розширює розуміння вербалізації ввічливості в сучасній китайській мові та вносить вклад у лінгвістичні дослідження в цій області.

Ця кваліфікаційна робота є лише початком для глибшого розуміння ролі та виявлення категорії ввічливості в сучасній китайській мові. Подальші дослідження можуть зосереджуватися на специфіці впливу культурних змін на ввічливість, вивченні сучасних мовних трендів та нововведень в мовленнєвому етикеті китайської мови.

Одним з напрямків подальших досліджень може бути аналіз впливу інтернет-спілкування, соціальних мереж та інших цифрових мовних платформ на ввічливість у віртуальному просторі. З розвитком технологій змінюються підходи до мовленнєвого етикету, і розуміння цього аспекту мови в онлайн-середовищі стає все важливішим.

Також можливим є розширення дослідження на інші мовні аспекти, такі як вживання ввічливих виразів у письмовій формі, літературі, чи публічних виступах.

Порівняння з іншими мовами та культурами може принести нові відомості щодо унікальних особливостей ввічливого спілкування.

За результатами нашого дослідження можливо розробити методичні матеріали для викладачів та навчальні посібники, що спрямовані на покращення мовних навичок стосовно ввічливості серед вивчаючих китайську мову.

Загальні висновки нашого дослідження є важливим кроком для розуміння вербалізації ввічливості в сучасній китайській мові, але це тільки початок багаторічного вивчення цього складного явища.

摘要

我们的硕士毕业论文题目是“现代汉语礼貌范畴的动词化特征”。该硕士论文致力于研究现代汉语语言学中礼貌范畴的动词化手段。

现代汉语语言学继续研究现代汉语礼貌范畴的言语化问题。礼貌是调节人际交往的主导因素。汉语中礼貌范畴使用的特殊性是由语言、社会、文化等多种因素造成的。礼貌在成功交际中起着非常重要的作用，因此礼貌是所有语言文化的组成部分。

作品主题的相关性在于其重点研究了现代汉语中礼貌范畴的表达方式。这项工作的目的是确定在非正式和正式交流中使用礼貌表达方式的特殊性。

既定目标意味着要完成以下任务：

- 批判性地分析科学文献，制定研究现代汉语礼貌范畴表达方式的工作的理论规定；
- 研究汉语中礼貌范畴表达方式的功能；
- 分析汉语礼貌范畴在非正式和正式交际中的功能特点。
- 分析商务交际中各种言语礼仪规范在不同语言环境中的功能特点，并找出其在汉语中的语言表达手段的特点。

本文的实际材料是在访问量最大的中文互联网站上发布的 20 篇文字新闻报道，总字数超过 10000 字。

在分析了各种语言情况之后，我们发现了表达礼貌类别的词汇手段，并通过比较分析泛函分析对其分类。

第一章主要分析现代汉语礼貌范畴研究的理论基础。在第一章中，我们探讨了在欧洲语言学和中国语言学中研究礼貌范畴的现实化问题。我们还关注了现代汉

语礼貌范畴研究的具体内容。通过对科学文献的分析，证明了这一课题的相关性，并将其确定为欧洲和东方语言学的一个关键方面。特别是，我们考虑了两种语言环境中礼貌研究的问题和特点，确定了进一步分析的理论规定。我们确定了在语言学背景下分析礼貌以及确定其与文化、社会和其他语言因素的关系时需要考虑的关键方面。

硕士论文的第二部分专门讨论了汉语礼貌语类研究的方法论基础。在第二部分中，我们考虑了在现代汉语语境中对礼貌研究起重要作用的关键方面：社会文化方面、礼貌的语言手段、语义和语用方面、认知分析、比较分析等。研究的第二部分关注现代汉语礼貌范畴口头化研究的方法论基础。在这一部分中，我们重点回顾了当前研究的各个方面，并发展了一套全面的概括分析方法。我们特别关注了涵盖礼貌言语化不同方面的综合方法论的发展。

研究的第三部分涉及现代汉语中礼貌语篇的选择问题。在这一章中，我们深入分析了不同语言情景中的礼貌，即非正式会话、正式会话和类别。

非正式会话中的礼貌是我们研究的主题，我们分析了在礼貌交流中使用呼吁来表达礼貌，以及使用短语陈词滥调和固定表达方式的情况。我们详细研究了这些语言手段的特殊性及其在支持谈话中礼貌语气方面的作用。研究表明，现代汉语中的礼貌范畴是一种复杂的现象，它通过各种语言手段和表达方式、相关语境和语言情境表现出来。

在硕士论文的最后部分，我们总结了研究结果，明确了结论，并就所取得的成果和该领域的进一步前景提出了切实可行的建议。

我们的研究结果支持这样一个假设，即现代汉语中礼貌范畴的口头化是多方面的，取决于各种因素，包括社会文化背景和语言习惯。

硕士学位论文包括引言、三章、结论和所用资料清单。作品总篇幅为 99 页。所用文献清单包含 70 个资料来源。

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Білодід І. К. (1970), *Словник української мови: в 11 томах. Вибрані твори* (Т.1 с.304). / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні, Київ: Наук. Думка. Відновлено з: <https://web.archive.org/web/20160911143610/http://sum.in.ua/p/1/304/2>
- Безноса, А. П. (2008). *Грамматичні індикатори вираження ввічливості (з історії вивчення питання)*. У: П. А. Безноса, “Лінгвістичні студії,” No 17, с. 176-180.
- Галета, О. (2019). *Особливості ввічливості в китайській сімейній лексиці.* “Філологічний часопис,” 10, 48–53.
- Герасименко, Т. В. (2019). *Ввічливість як соціолінгвістичний феномен в китайській та українській мовах.* “Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія ‘Філологія’,” № 83, С. 95-100.
- Гребенюк, І. (2017). *Культурні аспекти ввічливості в китайському мовленні.* “Мовознавство,” 3(77), 66–70.
- Дзюбак, Н.М. (2015). *Аспекти дослідження категорії ввічливості в сучасному мовознавстві.* У: Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 12, с. 111-114.
- Дорошкевич, О. (2011). *Ввічливість та її вияв у сучасній китайській мові.* “Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації,” 24(63), 26–31.
- Дудар, І. (2018). *Ввічливість у сучасній китайській мові: лінгвокультурологічний аспект.* “Сучасні лінгвістичні і трансляційні дослідження,” 3, 29–36.
- Енциклопедія Сучасної України. (2023). *Ввічливість.* Відновлено з <https://esu.com.ua/article-18587>
- Ковальчук, Л. В. (2015). *Лінгвокогнітивні аспекти ввічливості в китайській мові.* “Мовознавство,” № 6, С. 35-39.
- Ковальчук, О. (2017). *Семантика та функціонування ввічливості в китайському мовленні.* “Мовознавство,” 4(84), 44–50.

- Кравчук, М. (2015). *Ввічливість у китайському мовленні: специфіка та культурні аспекти*. “Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії,” 62, 76–79.
- Лисенко, О. (2017). *Трансформація категорії ввічливості в сучасній китайській мові*. “Мовознавство,” 4(78), 63–67.
- Лисенко, Т. (2018). *Особливості ввічливості в китайському бізнес-спілкуванні*. “Мовознавство,” 1(81), 45–49.
- Литвиненко, Л. (2015). *Ввічливість у китайському мовленні та її співвідношення з українським мовленням*. “Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Серія “Філологічна” 5, 33–36.
- Мартінова, Г. (2016). *Ввічливість у китайському сучасному мовленні: культурний вимір*. “Часопис Національного університету «Острозька академія”. Серія “Філологічна,” 7, 134–138.
- Марченко, Л. (2017). *Ввічливість у сучасному китайському мовленні: лексичний аспект*. “Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Філологічні науки,” 272(1), 15–20.
- Нікітіна, О. М. (2020). *Особливості вербалізації ввічливості в китайському мовленні*. “Лінгвістичні дослідження,” № 45, С. 123-130.
- Савчук, М. (2018). *Лексико-фразеологічні засоби вираження ввічливості в сучасній китайській мові*. “Вісник Львівського університету. Серія: Лінгвістика,” 66, 87–92.
- Сидорчук, В. (2016). *Концепт ввічливості у китайській мові та культурі*. “Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія,” 19, 26–30.
- Соколова, І. В. (2017). *Ввічливість у мовленні сучасних китайців: лінгвокультурний аспект*. “Мовознавство,” № 2, С. 54-60.
- Ткач, О. (2019). *Ввічливість в комунікативному просторі китайської мови*. “Філологічні науки: проблеми теорії та практики,” 1(5), 95–99.
- Тлумачний словник української мови. Томи 1-10 (А-Ї). *Ввічливий*. Відновлено з: <http://surl.li/nekіp>

- Тофтул, М. Г. (2014). *Сучасний словник з етики: Словник*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 416 с.
- Федоренко, Н. П. (2018). *Особливості вживання вербальної ввічливості в китайській мові*. “Вісник Одеського національного університету. Серія “Філологія”,” Том 23, Випуск 28, С. 118-123.
- Шевченко, І. М. (2014). *Когнітивні аспекти вербалізації ввічливості в китайській мові*. “Мовознавство,” № 4, С. 56-61.
- Якименко, В. О. (2016). *Семантика ввічливості в китайській мові*. “Мовознавство,” № 1, С. 45-51.
- Яковлева, О. (2016). *Форми вираження ввічливості у сучасному китайському мовленні*. “Філологічний вісник Дніпропетровського університету,” 1, 166–169.
- Altenburger, R. (1997), *Anredeverhalten in China um 1750*, Bern, Peter Lang.
- Anderson, Paul S. (1948), ‘Korean language reform’, in *The Modern Language Journal*, 32, pp. 508–11.
- Brown, P. (2011). *English and Chinese politeness revisited: The negotiation of power and solidarity in social interaction*. У: D. Z. Kádár & S. Mills (Eds.), “Politeness in East Asia” (pp. 35–56). Cambridge University Press.
- Brown, P., & Levinson, S. (1987). *Politeness: Some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press. pp. 56–311.
- Collins dictionary. *Polite*. Retired from <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/polite>
- Gao, G. (1998). *Contextualization and politeness in Chinese: Implications for intercultural communication*. “Intercultural Communication Studies,” 8(1), 1–18.
- Goffman, E. (1955). *On face-work: An analysis of ritual elements in social interaction*. *Psychiatry: Journal for the Study of Interpersonal* , 18, 213-231. Retired from <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00332747.1955.11023008>
- Goffman, E. (1967). *Interaction ritual: Essays in face-to-face behavior*. Chicago, IL: Aldine Publishing Company.

- Grice, P. (1975). *Logic and conversation*. Y: G. Cole & G. Morgan (Eds.), "Syntax and semantics," N.Y., P. 26–47.
- Gu, Edward X. (1999), *Cultural intellectuals and the politics of the cultural public space in Communist China (1979–1989): A case study of three intellectual groups*, in *The Journal of Asian Studies*, 58, pp. 389–431.
- Gu, Y. (1990). *Politeness phenomena in modern Chinese*. "Journal of Pragmatics, 14(2), 237–257.
- Gu, Y. (1999). *Politeness phenomena in modern Chinese*. "Journal of Pragmatics," 31(1), 25–49.
- Hong, Chengyu 洪成玉 (2002), *Qianci, jingci, wanci cidian 謙詞敬詞婉辭詞*(Dictionary of Elevating and Denigrating Terms and Euphemisms), Beijing, Shangwu yinshuguan.
- Ide, S., & Tao, H. (1997). *How to apologize in Mandarin Chinese*. In A. H. Huang (Ed.), *Language, discourse, and praxis in ancient China*. Southern Illinois University Press, pp. 273–291
- Ji, Changhong 吉常宏 (ed.) (2000), *Hanyu chengwei dacidian 漢語稱謂大辭典* (A Comprehensive Dictionary of Chinese Terms of Address), Shijiazhuang: Hebei jiaoyu chubanshe.
- Ji, Shaojun (2000), "Face" and polite behaviours in Chinese culture, in *Journal of Pragmatics*, 32, pp. 1059–62.
- Kádár, D. Z., & Haugh, M. (2013). *Understanding politeness*. Cambridge University Press.
- Kádár, D. Z., & Kádár, J. (2010). *Changes in the meanings of Politeness in eighteenth-century England: Discourse analysis and historical evidence*, in Culpeper, pp. 87–115.
- Kádár, Dániel Z. (2007), *Terms of (Im) politeness: On the Communicational Properties of Traditional Chinese (Im)polite Terms of Address*, Budapest, Eötvös Loránd University Press.
- Kádár, Dániel Z. (2009), *Model Letters in Late Imperial China: 60 Selected Epistles from Letters from Snow Swan Retreat*, München and Newcastle, Lincom.

- Kádár, Dániel Z. (2008), 'Power and (im)politeness in traditional Chinese criminal investigations', in Sun, Hao, and Dániel Z. Kádár (eds), pp. 127–79.
- Lee, H. (2020). *Linguistic Politeness in the Chinese Language and Culture.*” Theory and Practice in Language Studies, 10(1), 1–9. Retired from <http://dx.doi.org/10.17507/tpls.1001.01>
- Leech, G. N. (1983). *Principles of pragmatics*. Longman.
- Mao, L. R. (1994). *Beyond politeness theory: “Face” revisited and renewed*. “Journal of Pragmatics,” 21(5), 451–486.
- Matsumoto, Y. (1988). *Reexamination of the universality of face: Politeness phenomena in Japanese*. “Journal of Pragmatics,” 12(4), 403–426.
- Oxford Advanced Learner's Dictionary. *Politeness*. Retired from <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/politeness>
- Pan, Y. & D. Kádár . (2011). Historical vs. contemporary Chinese linguistic politeness. *Journal of Pragmatics*, 43, P. 75-80. Retired from https://www.researchgate.net/publication/303894606_Politeness_in_Historical_and_Contemporary_Chinese
- Peng, Guoyue (1998), *Kindai Chugoku keigo no suichoku kūkan metafua 近代中国敬語の垂直空間メタファー (The imaginary world of politeness using metaphors of vertical space in early-modern Chinese)*’, in *Chugoku kankei ronsetsu shiryō (China-related Research Materials Series)*, 40/2-1. Retired from <http://surl.li/netnw>
- Peng, Guoyue (1999), *Chugokugo ni keigo ga sukunai no ha naze? 中国語に敬語が少ないのはなぜ? (What is the reason for the small number of honorific forms in Chinese?)*’, in *Gengo*, 28. Retired from <http://surl.li/netnw>
- Peng, Guoyue (2000), *Kindai Chugokugo no keigo shisutemu 近代中国語の敬語システム (The Polite Language System of Pre-modern Chinese)*, Tokyo, Hakuteisha. Retired from <http://surl.li/netnw>

- Scollon, R., & Scollon, S. W. (2001). *Intercultural communication: A discourse approach*. Blackwell.
- Skewis, Malcolm (2003), *Mitigated politeness in Honglou meng: Directive speech acts and politeness*, in *Journal of Pragmatics*, 35, pp. 161–89.
- Spencer–Oatey, H. (2000). *Rapport management: A framework for analysis*. In H. Spencer–Oatey (Ed.), *Culturally speaking: Managing rapport through talk across cultures* pp. 11–46.
- Swales, J. (1990). *Genre Analysis: English in Academic and Research Settings*. Cambridge: Cambridge University Press.
- The Central People's Government of the People's Republic of China*. (2005). Retired from https://www.gov.cn/govweb/ztl/2005-10/27/content_85259.htm
- Yu, N. (2011). *Chinese politeness and its implications for L2 politeness research*. Y: L. Beebe, J. C. E. Yi, & W. R. Kim (Eds.), *Chinese under globalization: Emerging trends in language use in China*. National Foreign Language Center, pp. 63–81
- Zhang, D. (2010). *Cross-cultural perspective on face and politeness in Chinese and English*. “*Politeness and Face in Chinese Culture*,” 1, 17–42.
- 礼仪文化. 百度. Retired from <http://surl.li/nekfg>
- 刘全花。现代汉语礼貌研究。郑州, 2011. 247 c.
- 吴伟克。(2010) 体演文化: 学习参与另一种文化[J]。俄亥俄州立大学。
- 中国传统文化. 百度. Retired from <http://surl.li/netqf>
- 中国礼仪. 百度. Retired from <https://www.jy135.com/zhichang/1666680.html>
- 中国文明礼仪常识. 百度. Retired from <http://surl.li/nekau>